

SZAKDOLGOZAT

MASUD VIKTÓRIA
2022

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKDELMI KAR
Nemzetközi Gazdálkodás Szak
Nappali tagozat
Nemzetközi Üzletfejlesztés Specializáció

**MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA NEMZETKÖZI, ILLETVE
GAZDASÁGI KAPCSOLAT RENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA**

Belső Konzulens: Bodnár László

Készítette: Masud Viktória

Budapest, 2022

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1 Dél-Korea bemutatása	3
1.1 Dél-Korea történelmi áttekintése	3
1.2 A koreai gazdaság bemutatása	5
1.3 Csebolok szerepe a gazdaságban és a politikában	8
1.4 Ázsiai tigrisek.....	12
1.5 Dél-Korea gazdasága napjainkban	14
1.6 Etikett és protokoll	18
2 MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA	21
2.1 Első lépések a kapcsolat megteremtéséhez, valamint az 1988-as olimpiai játékok fontos szerepe	21
2.2 Diplomáciai kapcsolat létrejötte.....	24
2.3 A diplomáciai, gazdasági kapcsolat egészen a napjainkig.....	25
2.4 A V4 és Dél-Korea.....	28
2.5 Gazdasági állapotok	30
2.6 A „koreai hullám” hatása	34
3 MAGYARORSZÁGON JELENLEVŐ KOREAI VÁLLALATOK.....	38
3.1 Samsung	38
3.2 Hanon Systems.....	41
3.3 Hankook Tire	42
ÖSSZEFOGLALÁS:	42
IRODALOMJEGYZÉK	45

BEVEZETÉS

A különböző kultúrák megismerése mindig is fontos volt számomra kiskoromtól kezdve. Magyarországon születtem, viszont szüleim afgán származását tekintve az ázsiai kultúra mindig jelen volt a mindennapjaim során. Ebből kifolyólag érdeklődési köröm a különféle kultúrák, ezen belül leginkább az ázsiai kultúrák felé húzódott. Szakdolgozatomat tekintve szerettem volna megragadni az alkalmat, hogy mindenképpen egy távol-keleti ország legyen témám főkulcsa, ami jelen esetben nem más lett, mint: Dél-Korea.

A „koreai hullámnak” köszönhetően egyre többen kezdik megismerni a koreai kultúrát. Hogy mit is jelent ez a hullám pontosan? A koreai hullám a dél-koreai kultúra globális népszerűségének növekedése. Először a K-drámák (koreai sorozatok) és a K-pop (koreai popkultúra) terjedése egész Ázsiát behálózta, majd ez a hullám globálisan elképesztő népszerűséget ért el az internet, valamint a közösségi média segítségével. Főként a Youtube-on közzétett zenei videók alapozták meg a közismertséget.

Pár éve engem is elkapott ez a bizonyos „hullám”, aminek köszönhetően elkezdtem koreai sorozatokat nézni, valamint zenéket hallgatni. Első körben emiatt kezdtem is el koreait tanulni magamtól, majd mikor az egyetemre kerültem, az OBIC (Oriental Business and Innovation Center) a hallgatóknak lehetőséget adott arra, hogy keleti nyelvet tanuljanak. Az OBIC-nak köszönhetően kínai, japán, vietnámi vagy akár koreai nyelvet is tudtak tanulni a hallgatók, így a nyelvi kurzuson kerültem hivatalosan is kapcsolatba a koreai nyelvvel.

A szakdolgozatom címe: „Magyarország és Dél-Korea nemzetközi, illetve gazdasági kapcsolat rendszerének bemutatása”, ami már röviden össze is foglalja a kutatásom célját. Részletesebben szeretném bemutatni a két ország közötti kapcsolatot: gazdasági, nemzetközi és kulturális szempontból. Szakdolgozatom felépítését tekintve három részre osztottam. Az első részben egy kis történelmi betekintést nyújt a dolgozat, majd rátér a gazdaságra egészen a koreai háborútól napjainkig. Ennél a résznél alaposan megvizsgáltam azokat az alapvető pontokat, amely fontos volt ahhoz, hogy Dél-Korea a mai virágzó gazdasággá váljon: ötéves tervek, gazdasági reformok, csebolok... stb.). Mivel, Dél-Korea konfuciánus elveket tartja szem előtt a mindennapokban, ezért az etikettet is e köré építve mutatom: dél-koreai emberek viselkedési „szabályzata”, avagy mik a fontos tényezők, amelyek elvártak a mindennapi létnél (üdvözlés, megszólítás, tisztelet, üzleti etikett alapszabályai).

Szakedolgozatom második részében elemzem a két ország közötti diplomáciai, gazdasági, illetve kulturális kapcsolatot: hogyan is alakultak ki ezek a kapcsolatok, mik voltak a lehetséges első lépések. A diplomáciai kapcsolatnál fontosnak tartom körbevezetni az 1988-as szöuli olimpia kezdőpontjától egészen a napjainkig fennálló kapcsolatot. Gazdasági kapcsolatnál rátérek az exportmérlegre, valamint a kereskedelmi kapcsolatokra. A fejezet végénél a koreai hullámot és annak következményeit szemléltetem, mégpedig a koreai hullám terjedését az egész világon, ezen belül Magyarországon is. Továbbá a dolgozat, a harmadik részénél, a Magyarországon lévő dél-koreai vállalatokról (avagy csebolokról) betekintést fogok nyújtani. Olyan nagy vállalatokról lenne szó, mint a Samsung, Hanon Systems, Hankook Tire, valamint a cégeken belül fennálló problémákról és az új üzlet kötésekről. Szakedolgozatomat tekintve, több kérdés fel fog merülni, azonban a fő kérdés nem más, mint: „milyen Dél-Korea és Magyarország nemzetközi, valamint a gazdasági kapcsolata?”.

Az első hipotézisem, amelyet a szakedolgozatom vizsgál: a Magyarország és Dél-Korea diplomáciai kapcsolat létrejöttében kulcsszerepet játszott az, hogy Magyarország részt vett az 1988-as szöuli olimpiai játékokon és elsőként jelentkezett be a keleti blokkból, aminek a hatására a többi szocialista ország is részt vett az olimpián, és ezáltal létrejött egy kezdeményezés a Dél-Koreával való kapcsolat megteremtésére.

A második hipotézisem, fő kulcsa: a „koreai hullám” szerepe, melynek köszönhetően egyre több fiatal kezdett el érdeklődni a koreai kultúra iránt, valamint emiatt (is) kezdtek el legtöbben tanulni a koreai nyelvet.

1 DÉL-KOREA BEMUTATÁSA

1.1 Dél-Korea történelmi áttekintése

Dél-Korea (hivatalos nevén: Koreai Köztársaság), Kelet-Ázsiában, a koreai félsziget déli részén helyezkedik el. Észak-Korea az egyetlen szárazföldi szomszédos ország, amely a félsziget északi részén helyezkedik. Dél-Korea népessége a 2022-es statisztikák alapján meghaladja az 51 milliót, ebből a fővárosban, Szöulban fekvő emberek száma majdnem eléri a 10 millió főt (Google online adatbázis). A név, „Korea” egy történelmi dinasztiai nevből, a Korjo dinasztiából ered. A koreai emberek, saját nyelvükön azonban a „Hanguk” -ként referálnak az országra. A szó hanguk, az egész félszigetre utal, még a kettéválasztás előtti állapotot mutatja. A dél-koreaiakban erős a nemzeti identitás, büszkék a nemzetükre. Ennek a nemzeti identitás kiépítése, csak az ország felszabadulása után kezdődött meg. Hiszen köztudott, hogy az ország, a japán uralom, az ország kettészakadása, valamint az amerikai csapatok behatolása után előjött az identitási krízis, mivel a japán uralom alatt megszüntették az iskolákban a koreai nyelv és írás oktatását. A felszabadulást követően megindult egy erős nacionalizálódás, az oktatási hatóságok a nemzeti identitást kezdték hangsúlyozni az iskolai könyvekben, mégpedig a koreai történelmet, valamint a koreai nyelvet hangsúlyozták ki, megkezdődött a hangül, a saját betűkészletük felértékelődése, büszkeséggé válása. A nemzeti tudat gondolkodás kialakulása egészen a gazdasági fejlődés alapjának is tekinthető, valamint ez mind folytatódik a modern koreai gondolkodásban. A mai koreai társadalom sokszínű, a legtöbben nagyra értékelik a tudást és a becsület (a család és az egyén) fenntartását. A koreai emberek úgy vélik, hogy a szigorú oktatás és a társadalmi előrelépés a sikeresség legfőbb kulcsa. A koreaiakat, azon egyetem alapján ítéli meg a társadalom, ahova jártak, épp ezért a szülők minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy gyermekeiket minél tekintélyesebb iskolákba juttassák, hiszen a jól képzett szakemberek eredményezték az ország rendkívül gyors gazdasági növekedését. Nagyon büszkék a kultúrájukra, valamint a rövid időn belül elért gazdasági sikereikre.

Dél-Korea turisztikai, illetve gazdasági szempontból mai napig virágzik, azonban ez nem mindig volt így. Köztudott ugyanis, hogy jóval a Koreai Köztársaság létrejötte előtt, Japán megszállás alatt állt az ország több évtizedekig (1910-1945). Japán annektálás után rengeteg koreai állompolgár fellázadt a függetlenségért, azonban a lázadást a japánok levertek. A második világháború közeledtével a viszonylagos baráti kapcsolatot is elkezdték

megszüntetni, átálltak a háborús ipar kihangsúlyozására Koreában is, kényszerből vittek katonákat a japán oldalra. Az ország helyzetét tovább tetézte, amikor is a második világháború alatt az ellenséges csapatok (északon: szovjet, délen: amerikai) ideológiailag felosztották az országot 1943-ban. A második világháború eredménye Koreára nézve a japán megszállás felszabadulása, ami után egy semleges időszakon ment át az ország. Majd a nagyhatalmak 1948-ban két félre osztották a koreai félszigetet, 1948 májusában alakult meg a Koreai Köztársaság, majd pár hónapot követően augusztusban megalakult a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (hétköznapi nevén: Észak-Korea). A két fél közötti polgárháború nem volt meglepett, hiszen a két eltérő ideológiai ország nem akart megférfni a másik mellett. A koreai félszigeten egy úgynevezett háborús övezet alakult ki, melyet a nagyhatalmak közötti ellenszenv szolgálására használtak ki. Az ezt követő konfliktus eredményezte a Koreai háborút, amely 1950-ben tört ki. Az északi felet Kína és a Szovjetunió támogatta, míg a déli felet az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ). E háború több mint, kétmillió ember halálát okozta. A dél-koreai vezetők erősen ellenezték a fegyverszünetet, ugyanis úgy vélték, hogy a több millió háborúban elveszett koreai állampolgár jelentős végeredmény nélkül halt meg. Követelték a háború folytatását az újraegyesítésig, azonban az Amerikai Egyesült Államok csillapítására beleegyeztek a fegyverszünetbe. (Young, 2000)

A fegyverszünet a 38. szélességi kör mentén demilitarizált övezetet kialakítását, és a koreai félsziget hivatalos szét választását eredményezte 1953-ban. Mivel a dél-koreai kormány jogilag soha nem járult hozzá a tűzszünet feltételeihez, hanem hallgatólagosan jóváhagyta, így a két ország közti béke mai napig bizonytalan. A bizonytalan helyzetre való tekintettel, a két rivális fél, mint egy félmillió fős fegyveres erőt gyűjtött össze. A két ország katonai táborokat hozott létre, ez is úgy mond egy jelzés volt, miszerint, ha a másik kezdeményezéséből kitörne még egy háború, készen állnak az egymás elleni küzdelemben. (Young, 2000) A háború lezárása mindkét fél számára hatalmas veszteségekkel járt. Ahogyan az ország, úgy a családok is ketté szakadtak, több mint, 10 millió koreai polgár szakadt el családtagjaitól. Emellett azt is ki kell emelni, hogy a koreai félsziget csak mint 43%-át (körülbelül 13 millió koreai) hátrányosan érte a háború utáni időszak. Mivel a félsziget déli része ezelőtt mezőgazdaságra összpontosított, északra telepítettek szinte minden ipari és energetikai központot, a nagy embervesztés mellett, mind a gazdaságban, mind infrastrukturálisan Dél-Korea romba dőlt, a főváros, Szöul szinte lakhatatlanná vált, éhség söpört végig a félszigeten. A cél a gazdaság újra felépítése volt, azonban ezt Dél-Korea egyedül nem tudta véghez vinni, az Amerikai Egyesült Államok folyamatos segítsége nélkül nehezen tudott volna a „nyomorból kijutni”. Az első USA-tól származó gazdasági

segély meghaladta a 200 millió amerikai dollárt és ez a 200 millió amerikai dollár támogatás egészen az 1960-as évek közepéig sosem ment lejjebb. (Koh, 1993).

1.2 A koreai gazdaság bemutatása

Dél-Korea gazdasági fejlődésére már-már ember alkotta csodaként tekintenek, hiszen az ország néhány évtized leforgása alatt olyan szerkezeti átalakulást tudott elérni, amelyhez a mai iparosodott országoknak legalább egy évszázad kellett. Az ország próbálta felzárkóztatni magát a folytonos megrázkódtatások (évtizedekig tartó japán uralom, második világháború, az ország ketté szakadása...stb.) alatt. A koreai háború után az ország gazdasági fejlődése a katonai kormányzat kezébe került.

A Koreai Köztársaság a háború utáni évtizedekben, az amerikai terveknek, támogatásnak köszönhetően agrártársadalomból város-ipari társadalommá vált. Az 1960-as évek közepe óta átlagosan a növekedési ráta 9% volt. (Young, 2000) A gyors növekedés az iparosodást segítette többnyire. 1960-1990 közötti időszakban az ipari termelés növekedése évi 16,6% volt. Az ország éves exportja kb. 30%-kal nőtt E statisztika alapján is megállapítható, hogy a rendkívül gyors gazdasági növekedésnek köszönhetően, az egykor elmaradott ország a fejlett országok szintjére lépett. Ezt mind nem az agrárpolitikának, hanem az újjáépült iparpolitikájának köszönhetette.

Az ország gazdasági fejlődésének kezdeti lépései a következők voltak:

- kidolgozott öt éves tervek
- exportorientált ágazatok fejlesztése
- hitelezés állami ellenőrzése

1961-ben létrehozták a Gazdaságtervezési Tanácsot (Economic Planning Board), amely központi szerepet töltött be az iparpolitika, valamint a nemzetgazdasági tervek kidolgozásában. Emellett a kormány létrehozott olyan intézményeket is, amelyek a kormány és a vállalatok közötti megbeszéléseken az exportot piac szerepét bátorították. Ezek közé tartozott a Koreai Kereskedelem-Fejlesztési Ügynökség (KOTRA), a Korea Gyáriparosainak Szövetsége (KFI), valamint a Koreai Kereskedők Szövetsége (KTA). A gazdaságfejlesztés érdekében, a kormány havonta ült össze a gazdasági tervek elemzésére és az exporteredmények megvitatására. A találkozókön kormányzati tisztségviselők, bankárok, ipari szövetségek és szakszervezetek képviselői, valamint vállalati vezetők voltak jelen.

A legtöbb történész az első ötéves (1962-1966) tervet tartja az országban való gazdaság egyik legnagyobb fordulatpontjának. A terv növekedési üteme 7,1% volt, 1962 és 1966 között. A terv a következő célkitűzéseket szabta ki: az energiaellátás növelése, növekedés a mezőgazdasági termelésben és a gazdálkodók jövedelmében, a kulcsfontosságú iparágak és a társadalmi rezsitőke bővítése, fizetési mérleg javulása az export bővülésével, a nemzeti földmegőrzés és annak fejlesztése, valamint a technológia népszerűsítése (Frank, Kim, 1975). Emellett azt is érdemes megjegyezni, hogy az első öt éves terv alatti időszakban a kereskedelmi bankok állami kézbe kerültek. Ennek egyik kiemelt szerepe a pénznem megváltoztatása, a hwan pénznemből won lett. A won egysége az egykori hwan tíz egységével egyenlő volt. A változtatás egyik főbb célja a hazai megtakarítások mozgósítása volt, mégpedig az esetleges rejtett megtakarítások felfedezése (Kim S., 2007).

A második ötéves terv (1967-1971) még az elsónél is sikeresebb volt, ugyanis az éves gazdasági növekedési ráta, a tervezett 7%-ot is felülmúlta. A sikeres terv eredménye egy 9,7%-os gazdaság növekedés volt. Az második ötéves terv nagyobb hangsúlyt fektetett a külföldi befektetések vonzására és az infrastruktúra fejlesztésére. Emellett, ebben az időszakban az ország a tengerentúli piacokra is elkezdett bemerészkedni. 1971-ben az export meghaladta az 1 milliárd dolláros határt, több mint, háromszorosára növelve az 1962-ben regisztrált 320 milliós összeget. Ez az eredmény egy esélyt adott arra, hogy az ország megállja a helyét a gazdaságban. 1962 és 1971 közötti 10 éves időszakban Dél-Korea GDP-jének átlagos növekedése 11,5% volt. Ez a növekedés rendkívülinek számított, a közgazdászok Dél-Koreát a leggyorsabban növekvő gazdaságai közé sorolta. (Kim S.,2007)

A harmadik ötéves terv (1972-1976) a kormányzati iparpolitika legfőbb célja a gazdaság további fellendítése volt azáltal, hogy egy másodlagos importhelyettesítési szakaszt hozzon létre, amely a nehézipar és a vegyipar számára kedvez. A gazdaság fejlődésének érdekében hat iparág volt megcélözva: acélipar, vegyipar, fémipar, elektronika, gép-, illetve hajógyártás. Annak ellenére, hogy sokan úgy vélték, hogy Dél-Korea nem áll készen a nehézipar fellendítéséhez, a terv nagyrész olyan sikeres volt, hogy az 1970-es évek végére Dél-Korea gazdasága az egyik világ egyik legtermékenyebb gazdaságai közé tartozott. Azonban azt nem lehet figyelmen kívül hagyni, miszerint a kormány kölcsönökből élt. A gazdasági növekedés ára a politikai, illetve társadalmi elnyomás és a destabilizáló inflációs roham volt. (Kim S., 2007).

Mondani sem kell, hogy a negyedik ötéves terv (1977-1980) célja továbbra is a nehézipar és a vegyipar. 1972 és 1982 között az acélipar termelése a tizennégyszeresére nőtt.

Az állami tulajdonban lévő POSCO üzemeltette a világ legnagyobb acélgyártó komplexumát, amely hatékonyan versenyzett a világ acélpiacain. A hajógyártás egy másik sikertörténet volt, az 1980-as években Dél-Korea a világ második legnagyobb hajóépítő országává vált. 1980-ra az Dél-Korea GDP-je a huszonhetedik lett a világon. (Chung, 2007)

Az 1980-as években a gazdaság egy hullámvölgyön ment keresztül, de végül az 1988-as olimpiai játékoknak és az azt követően létrejött diplomáciai kapcsolatnak köszönhetően újra visszatért. A 1980-as évek elejében, az olajválság és az infláció bomlás hatása kihatott a gazdaságra. A növekedési ráta 1980-ban az ötéves tervek elindítása óta először zuhant mínusz 5%-ra, emellett ez ugyanebben az évben hatalmas termékkieséssel párosult. Sem a hazai megtakarítások, sem a kereskedelmi többletek nem tudták biztosítani a nehéz- és vegyipar fejlesztési politika megvalósításának a szükséges tőkét. A csebolok (családon alapuló hatalmas konglomerátumok) ebben az időszakban nagyon sok nehéz helyzetben lévő vállalatot felvásároltak. A csebolok befolyása mind a kormányban mind a gazdaságban megerősödött. Az üzleti életben több évtizedekig, vezető szerepet töltöttek be, valamint fontos szerepet vállaltak a gazdasági növekedés ösztönzésében, valamint a méretgazdaságosság feltárásában és a választék gazdaság megvalósításában. A pénzügyi reformok nagymértékben liberalizálták a pénzügyi piacot. A kormány privatizálta a kereskedelmi bankokat, és 1982-re az állami és a rendes banki hitelek közötti kamatkülönbség teljesen megszűnt. Az infláció kontrollására, bevezetésre került konzervatív monetáris és szigorú fiskális politika. A gazdaság stabilizálást továbbá segítette az alacsony nemzetközi kamatlábak szerepe és az olajárak csökkenése. 1985-ben a Plaza-egyezményt (nemzetközi valutapiaci egyezmény), öt nagy gazdasági piac aláírt (USA, Japán, Egyesült Királyság, Németország, Franciaország). Ez az egyezmény Dél-Koreának egy előnyt jelentett, ugyanis a megállapodásban az öt fél valutapiaci intervenciókkal leértékelték, az amerikai dollárt a német márkával és a japán jennel szemben. Mivel a koreai won értékelése szorosan az amerikai dollárhoz volt kötve, így annak leértékelése vonzóvá tette a koreai exporttermékeket a globális piacon. Összeségében a „három mélypont” -nak köszönhetően az export újra lendületet kapott. Ez a „három mélypont” nem más volt, mint az előbb felsorolt tényezők: alacsony kamatlábak, alacsony olajárak és a japán jen, amerikai dollár alacsony árfolyama. Ennek köszönhetően az ország exportja 1985 és 1988 között megduplázódott. Ennek eredményeképpen Dél-Korea a világ 12 legnagyobb kereskedelmi nemzete közé került. (Chung, 2007)

Roh Tae Woo dél-koreai elnök demokratizálódási tervvel kezdte meg kormányzását és a gazdasági liberalizációnak ez kedvező gazdasági környezetet teremtett. A bérráták drasztikus növekedése a gazdaság egyik megkülönböztető jegye volt. 1994-re az 1985-ös bérráta négyszeresére nőtt. A bérek jobban növekedtek, mint a termelékenység. Roh Tae Woo elnöki utódja, Kim Young Sam elnök, a demokratizálódási rendszere alatt a béreket tovább erősítette. Dél-Korea, Magyarországhoz hasonlóan 1996-ban lépett be az OECD-be (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet). A dél-koreai gazdaság figyelemre méltó teljesítménye, a kereskedelem volumene, és az egy főre jutó jövedelem tekintetében ez mind jogosult taggá tette. A növekvő liberalizáció ellenére azonban a kormány és a csebol közötti kapcsolat, továbbra is jelentősen erős maradt. A „csebol-kormány” kapcsolat a koreai gazdaság látványos növekedési teljesítménye ellenére negatív mellékhatásokat okozott. Két probléma jelentősen kiemelkedett. Először is a nagyvállalatok erős tőkeáttétellel rendelkeztek, másodsor a fegyelem hiánya a pénzügyi szektorban. A hitelekkel kapcsolatos döntések a kormány politikáján alapultak. A csebol-kormány kapcsolat, amely elősegítette az ország gazdasági sikerének kiépítési rendszerét, egyszerűen a gazdasági törekenység forrásává vált és nagy részben ki volt téve a külső megrázkódtatásoknak. Ez a sebezhetőség, hozzájárult az 1997-es pénzügyi válsághoz is. (Kim S., 2007)

1.3 Csebolok szerepe a gazdaságban és a politikában

A csebol mint szó a gazdaság/tulajdon és a klán szavakból tevődik össze. A csebol mai napig a Dél-Koreában szereplő államkapitalizmus sajátos terméke. A csebol kifejezés egyszerűen a családi irányítású óriásvállalatokra utal. Dél-Koreában ezek voltak az egyik olyan magas pozíciójú vállalatok, akik támogatták a városfelújításokat, az autópálya fejlesztéseket és a mai napig jelen vannak a gazdaságfejlesztésében. Ezek a hatalmas konglomerátumok rengeteg iparágban megtalálhatóak, mint például: az elektronikában, a pénzügyekben, az építőiparban, valamint az olajiparban. Mondani sem kell, rendkívül nagy szerepet játszottak a gazdaság modernizálásában és annak fenntartásában. Azonban meg kell azt is jegyezni, hogy a csebolok rendkívüli befolyást gyakoroltak a politikára is. Szoros a kapcsolatuk a kormánnyal, ennek köszönhetően a kormány gyakran előtérbe helyezi a csebolok érdekeit. Mint minden hatalmas vállalatnál, a csebol sem független a kritikától, ugyanis a dél-koreai polgárok úgy vélik, hogy a csebolok gazdaságban betöltött szerepük, valamint kormányzati kapcsolataik túlzottak, aminek köszönhetően nem félnek visszaélni a hatalmukkal.

Mivel a csebol családi irányítású, ezért a vállalati struktúrájában az alapító család tagjait vezetői vagy tulajdonosi pozíciókba helyezik. A koreai kormány által nyújtott támogatások, juttatások, valamint adókedvezmények a csebolok felé az 1960-as években kezdődött el. A kedvezményes hitelekhez akkor juthattak hozzá, ha teljesítették a kiszabott beruházási feladatokat továbbá, ha megvalósították a kitűzött exportcélokat. A kormány által való támogatásoknak köszönhetően indultak el igazán a gazdaságban. Továbbá a bankok államosításával, ezek a bankok szponzorálták a csebolok terjeszkedését. Mivel a bankok állami kézbe kerültek, így ők nem rendelkezhetek saját bankkal, azonban külföldi hiteleket felvehettek. Ezeket az előnyöket kihasználva léptek magasabb szintre a csebol, melynek során vállalatai globális multinacionális vállalatokká nőttek. Az 1970-es években a csebol mélyen érintett volt a nehéz- és vegyiparban, továbbá az ingatlanbefektetésekben is. Az 1980-as évekre a kereskedelem növelésére összpontosítottak, ennek köszönhetően a gyártási szektorok terjeszkedése jelentősen megnőtt.

1988-ban az országban állandósult a demokrácia, viszont a csebolok megmaradtak és alkalmazkodtak a kormány által előírt újításokhoz. A csebolok hatóköre a dél-koreai gazdaságon és a társadalmon belül is kiterjedt. Két vita alakult ki a társadalomban ezen vállalatok felé. Az egyik fél véleménye szerint, a csebolok sok mindent képviselnek a társadalomban és ezt mind ki is használják. A vállalatban a kizárólag, családon alapuló, vér szerinti kötelékre építik ki menedzsment elosztásokat. Emellett a vállalatban kiépített elavult hierarchiában jobban törődnek a szorgalmi idővel, mint a készségekkel, a rossz munkajoggal, a korrupcióval, valamint az innováció hiányával már kevésbé. Ennek következtében volt néhány korrupciós botrány az elmúlt pár években a csebol vezetői és politikusok között. A pozitív vélemény szerint, a csebolok a koreai gazdasági fejlődés alappillérei, valamint a koreai export hősei közé tartoztak. A csebolok által gyártott csúcstechnológiás termékek uralják a globális piacot. (Kim K., 2013)

Az 1997-ben kibontakozó pénzügyi és gazdasági ázsiai válság Dél-Koreát is érintette. A zuhanó valuták, adósságválságok és recessziók súlyosan próbára tette a csebolok uralta gazdaságot. Bár sok szempontot érdemes figyelembe venni, azonban a csebolok az országban való válság helyzetét nem könnyítették meg. Ugyanis a csebolok gyakran használt külföldi eredetű hiteleket befektetéseik finanszírozására. Az állam szinte bármilyen nagyságrendű hitelt nyújtott a cseboloknak, azonban ezek a külföldi eredetű hitelek nagymértékben függtek az árfolyam-ingadozásoktól, amely a válság kibontakozásánál új kihívásokat és kockázatokat jelentett. A válság végénél az állam megszigorította a hitelek kiadását és felügyelte a különböző vállalatok (főleg csebolok), tevékenységét. Pontosabb

könyvelési rendszert vezettek be, valamint a csebolokat arra ösztönözték, hogy megváljanak a legtöbb leányvállalataiktól és összpontosítsanak a legfőbb jól működő ágazataikra. Ezek a reformok bevezetése a csebol rendszer gyengítésére törekedett. Az árfolyamválság után harminc nagy konglomerátum közül legalább tizenöt csődbe ment. (Albert, 2018)

A 2008-ban Amerikából kiindult a másodlagos jelzáloghitel válság, amely a későbbiekben világválságként terjedt el, és ez természetesen kihatott Dél-Koreára is. Az országban lévő csebolok gazdasági uralma az 1997-es ázsiai gazdasági válság vége óta lecsillapodott. Azonban a 2008-as elnökválasztás után ez mind megváltozott. Lee Myungbak az egyik nagy csebol, a Hyundai leányvállalat vezérigazgatója volt. Az elnökválasztást követő győzelmével, a csebolok visszatértek a gazdaság élére. A gazdasági válság ellenére se ment csődbe egyes csebol vállalat se. Ezek közül különösen a Samsung, Hyundai, valamint az LG vállalat ipari tevékenységük jelentős eredményeket ért el. Ezzel azt is kijelenthetjük, hogy a 2008-as válság alól a csebolok segítségével bújt ki az ország. Lee Myungbak csebol kedvező politikája, (mint például a gazdasági stabilitás elérése, adócsökkentés, fogyasztás élénkítés, valamint az ország vonzóbbá tétele a befektetők számára) egy hatalmas löket volt a gazdaságra nézve. Ahogyan az 1997-es válság gyenge pontja a csebol, úgy a 2008-as válság erősségévé vált.

Az évek során számos korrupciós botrány történt a csebol vezetőivel és politikusaival. Moon Jaein 2017-ben az elnökválasztásokon megígérte, hogy a csebolokat visszaszorítja. A csebolok befolyása a társadalomra el kezdett fogyni már az előző években, mivel a nyilvánosság neheztelt rájuk politikai befolyásuk miatt. Azonban a COVID-19, globális vírus terjedésével ez mind megváltozott. A legújabb cél a COVID-19 elleni küzdelem és a gazdaság életben tartása volt. Ennek köszönhetően, a csebolok segítségével hozták létre a vakcinagyártási központokat. A kormány szoros együttműködést folytatott a Samsung, illetve az SK-val. Ezek a cégek megkezdték a munkát az országban a legnagyobb vakcinagyártó telephelyeken (Song-Perhamberger, 2022).

Habár Moon elnök próbálta, eleinte a csebolok politikai és gazdasági befolyásának erősödését lelassítani, a COVID-19 és a pandémiának köszönhetően, nem volt más választása. A csebolokat célzó reformok végrehajtása és az üzleti-politikai összejátszás megszüntetésére vonatkozó ígéretük nem valósultak meg, ami ezzel is megmutatta, hogy milyen mélységig terjed a csebolok rálátása a politika életre. Az elmúlt években a korábbi elnökök az országban próbálták a társadalmat lecsitítani (akik nem túrték a csebolok befolyását a politikára nézve), a csebolok elleni különböző reformokat ígérve. Azonban ez nem valósult meg, a politika többnyire mindig is csebol párti volt évtizedek óta. Az ilyen

szoros politikai-üzleti kapcsolat megállítása igen komplikált, hiszen a dél-koreai politikusok többször kérték a csebolok segítségét. Itt privát megállapodásra kell gondolni, a két fél kölcsönös túszává vált egymásnak. Ezek a megállapodások természetesen mind a kétfélnek kedvező volt, hiszen a csebolok bele szólhattak az állami tevékenységekbe, cserébe a csebolok pénzügyileg támogatták a politikusokat. Ez nyilvánvaló volt számos politika botrányra nézve, David C. Kang-et idézve (Kang, 2002, p.177): „a pénz politikai befolyásra váltása nem csupán nyílt titok, hanem közismert tény”.

A dél-koreaiak igazán büszkék, hazájuk kiemelkedő gazdasági szerepére. Ennek köszönhetően támogatják a hazai fontosságát. Ma Dél-Koreában 40 csebol játszik aktív szerepet a gazdaságban. A négy legnagyobb csebol (Samsung, Hyundai, LG és SK) nyilvánosan forgalomba hozott részvényei a hazai tőzsde felét teszik ki. Ezekből egyedül a Samsung adja a koreai export egyötödét.

Samsung világvezető márka, mely a nagymárkák top tízes listájában szerepel, emellett Dél-Korea legjövedelmezőbb csebolja. A Samsung cég nevének a jelentése „három csillag” -ot jelent. Az 1938-ban alapított cég kis céggként, élelmiszer-kereskedelmi üzletként indult. Kínába való exportját tésztával, szárított hallal és gyümölcscsel kezdte. Az elmúlt évtizedekben kimagasló nagyvállalat lett, bővítve a különböző ágazatait. Például magába foglalja az elektronikát, a luxusszállodákat, a kórházakat, a vidámparkot, valamint egyetemeket is. A Samsung a világ egyik legnagyobb elektronikai eszközgyártója. A cég fogyasztói és ipari elektronika cikkek széles választékának gyártására specializálódott. Ezen belül értetendő a készülékek, digitális médiaeszközök, memóriachipek, továbbá az integrált rendszerek. A cég 1969-ben lépett be az elektronikai iparba, első termékeik közé tartozik a fekete-fehér televíziók forgalmazása. Az 1970-es években a vállalat már az otthoni elektronikai termékeket kezdte exportálni külföldre, emellett külön egy repülőgépipari részleget hoztak létre. Az 1980-as években elkezdték, a mai néven szereplő Samsung SDS-t, amely a vállalkozások növekvő rendszerfejlesztési igényeit szolgálta ki. Ez egy löketet adott arra, hogy a Samsung vezető szerepet töltsön be az információs technológia szolgáltatások terén. Az 1990-es években a cég számítógépek, monitorok, valamint az LCD képernyők forgalmazását jelölték ki fő céljuknak. A 2000-es években megszületett a Samsung Galaxy okostelefon-sorozata. Az okostelefonok a cég dicsőségei voltak, ugyanis a világ egyik legjobban forgalmazott okostelefonjai közé került a termék.

A cég az elektronika terén kimagasló teljesítményeket ért el, hiszen a világ egyik legkeresettebb televízió gyártója, valamint a táblagépek, okosórák megjelenése is ezt erősítette. Samsung 2019-ben szeretett volna egy olyan okostelefont bemutatni, amellyel a

társadalom még nem találkozott, ez volt az első összecukható okostelefon, a Galaxy Fold (Bonaderko, 2021). A ketté hajtható okostelefon egy löket volt a cég 2021-es gazdaságára nézve. A pénzügyi jelentést tekintve a korábbi évekhez képest 2021-ben felülmúlta magát a cég. Bevétele 244,4 milliárd USD volt, amely a 2020-as statisztikát tekintve több mint, 40 milliárd USD emelkedést jelentett (Statista, 2022).

1.4 Ázsiai tigrisek

Ázsia egész gazdaságára való tekintettel közismert ténynek mondhatjuk, miszerint Kína az első helyen áll a rangsorban majd ezt követi Japán, India, illetve a negyedik helyen áll Dél-Korea. Az ázsiai tigrisek (magyar köznyelvben „kistigrisek”) kifejezés négy-öt kelet-ázsiai országból álló csoportra utal. Ezek az országok kevesebb mint 50 évnyi lenyűgözőnek számító gazdasági növekedésen mentek keresztül, melynek köszönhetően csatlakozni tudtak a világ leggazdagabb nemzetei közé. A kistigrisek tagjai: Hongkong, Szingapúr, Dél-Korea, illetve Tajvan. Hongkong és Szingapúr a világ legjelentősebb pénzügyi központjai közé tartoznak, míg Dél-Korea és Tajvan az autó-, illetve elektronikai alkatrészek, valamint információtechnológia globális gyártásának alapvető központjai.

Kelet-ázsiai országok a második világháború végére a világ legszegényebb országai közé tartoztak, a háború utáni időszakot felváltotta egy gyors fejlődési folyamat, melyben jelentős volt a társadalmi, gazdasági és a technológiai változások. Ez magába foglalta a gyors iparosodást, gyors urbanizációt, illetve a jobb oktatást. A gazdasági modellnek tekinthető kistigrisek, egy főre jutó GDP növekedési üteme 1960 és 1995 között elérte az évi 6%-ot. A gyors iparosodás és a jelentős export által táplált kistigrisek, bebizonyították a magas gazdasági teljesítményüket különböző globális piacokon való versenyben.

Gazdasági szemmel nézve a tigriseket két csoportra tudjuk osztani: városállamok és a japán stílusú tigrisek. Az első csoport közé tartozik Szingapúr és Hongkong, melyek a múltban brit gyarmatok közé tartoztak. Szingapúr és Hongkong kereskedelmi központként betöltött szerepüknek köszönhetően rendkívüli ütemben növekedtek gazdaságilag. A másik csoport, Dél-Korea és Tajvan, főjellegzetessége közé tartozik, miszerint a két japán gyarmatkból álló ország, a második világháború utáni Amerikai Egyesült Államok beavatkozása miatt váltak függetlenné. Ezt követően a kitervezett gazdasági reformok segítségével érték el a gyors fejlődésüket. Sok közgazdász egyetért abban, hogy a kormányok által jól bevezetett előnyös politikák voltak a fő lépések, amelyek később ezt a gazdasági növekedést elősegítették. E növekedéshez természetesen hozzájárult az oktatás

szerepe is. Hiszen a humán tőke szerepe a gazdasági növekedés egyfajta forrásaként könyvelhető el. 1965 végére a kistigrisek mind elérték az általános alapfokú oktatást, ebből Dél-Korea 1987-re majdnem 90%-os középiskolai beiratkozási arányt ért el. A két nem közti különbség csökkent az oktatás területén. Összességében ezek az oktatási előre lépések magas szintű írás-, olvasástudást és különböző készségek kialakulását tette lehetővé. A képzettebb, tanultabb munkaerő ugyanis hatékonyabb végeredményt tudott produkálni, mint a kevésbé képzett munkavállalók.

A négy tigris gazdasága elég rugalmasnak bizonyult ahhoz, hogy ki tudjanak lábalni olyan válságokból, mint az 1997-es ázsiai pénzügyi válság és a 2008-as gazdasági világválság. Az 1997-es válság végeredménye alapján megállapítható, hogy a négy ország közül Dél-Korea jött ki rosszabbul, a hatalmas mennyiségű külföldről származó kölcsönök miatt. 1997 elején a hongkongi, dél-koreai és a szingapúri tőzsdén legalább 60%-os kiesést tapasztaltak. Az 2008-as globális pénzügyi válság súlyosan érintette a kistigrisek gazdaságát, amely az amerikaiak fogyasztásából profitált. 2008 végére mind a négy állam GDP-je éves szinten átlagosan mintegy 15%-kal csökkent, emellett az export 50%-ot esett. A válságokat követően a kistigrisek talpra álltak gazdasági szempontból. A fellendülés jelentősen az egyes államokban végrehajtott kormányzati ösztönző reformoknak köszönhető, ez a 2009-ben az egyes országok 4%-os növekedését eredményezte. Ázsiára kihatott gazdasági növekedést, amit már „csoda” -ként tekintenek évtizedekig tartott, az életszínvonal is felemelkedett és a délkelet-ázsiai országok már-már felzárkóztak Amerikával és az európai országokkal szemben. (CFI, 2022)

A kistigrisek mindegyike erős gazdasággal rendelkezik: mindegyiknek megvannak a sajátosságai, amelyeket figyelembe kell venni. A négy ázsiai tigris közül Hongkong rendelkezik a legnagyobb szabadkereskedelmi politikával. Hongkong különleges közigazgatási régióként számít Kínában, ugyanis az ország 2047-ig szabadságot adott a régió minden tevékenységére (kivéve a védelmet). Erős pénzügyi és marketing szektorral rendelkezik. Gazdaságát tekintve évről évre túlszárnyalja magát: 2021 évi GDP-je elérte a 368 milliárd dollárt, növekedési rátája pedig a 6,5%-ot (Google online adatbázis). Hongkongban könnyebb munkavállalási vízumot szerezni, mint más országokban. Ez azért van, mert a vállalatok folyamatos bővülésével, folyamatosan szükség van munkavállalókra. Hongkong gyakran önállóan cselekszik, azonban még mindig Kína politikai rendszere alá tartozik.

Kínához kapcsolódó bonyolult kapcsolat ellenére, Tajvan fel tudott emelkedni gazdaságilag. Az ország Kína nyomására nem tagja az ENSZ-nek, azonban a szervezet

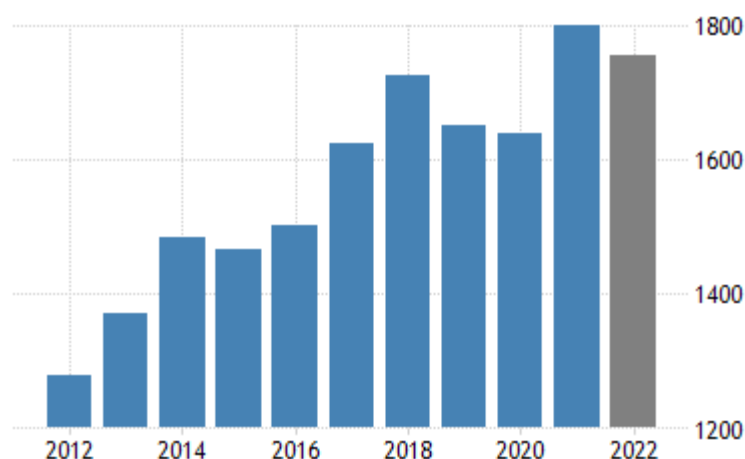
megbízható exportőrré vált. Tajvan már a 70-es években figyelmét a gyártásra összpontosította, így az ország a gyártás áhított piacává vált. Az ország 70%-a köztes árukból származik, ezek közé tartoznak a technológiai alkatrészek (például: alaplapok a notebookokhoz). A vállalkozások előszeretettel fordulnak Tajvanhoz, hiszen az ország alacsony áron állítja elő termékeiket. A 2021-es felmérések alapján az ország GDP-je elérte a 775 milliárd dollárt, növekedési üteme pedig a 6,5%-ot. (Google online adatbázis).

Szingapúr az egyik legkevésbé korrupt országai közé tartozik, hiszen átlátható szabályozási környezettel és jól biztosított tulajdonjoggal rendelkezik, amely értékes kereskedelmi biztonságot nyújt magánszektorainak. Az ország ösztönzi a külföldi befektetések folytatását. Szingapúr az egyik legegyszerűbb hely az üzleti élethez, hiszen a munkavállalási vízumok és az adózási szabályok le vannak egyszerűsítve. Elsődleges piaca az információs szektor. A technológiai vállalatokat a kormány támogatja és arra ösztönzi a pénzügyi szektort, hogy nagyobb mértékben fektessenek be ezekbe a vállalatokba. Az ország gazdasági stabilitással rendelkezik, ez a 2021-es adatok alapján is látszódik. A GDP-je elérte a 397 milliárd dollárt, illetve 7,6%-os növekedést (Google online adatbázis)

1.5 Dél-Korea gazdasága napjainkban

Dél-Korea a mai világgazdaságára való tekintettel a 2022-es adatok alapján a 10. legnagyobb gazdaságnak mondható el. Az ország 1996-óta tagja a OECD-nek és ez a kapcsolati öv tovább segítette a gazdasági növelési faktor kibővítését. Az 1. ábrán láthatjuk, hogy 2021-es év GDP-je meghaladja az 1799 milliárd dollárt, a 2020-as évhez képes a növekedési ütem 4,1%-os arány volt. Ez a növekedés a COVID-19, világvírus kilábalásának is köszönhető, ugyanis a 2020-as adatok alapján a növekedési ütem -0,9% volt.

1.ábra Dél-Korea GDP-je (2012-2022) milliárd dollárban

Forrás: tradingeconomics.com, 2022

Az ország 2020-as összexportja 531 milliárd dollárt tett ki, majd 2021-ben 644 milliárd dollárt, ez 2021-re nézve mintegy 25%-os export növekedést tett ki. A 2021-es árfolyam alapján elmondhatjuk, hogy a dél-koreai won az amerikai dollárral szemben, -1,1%-kal értékelődött le 2017 óta. Azonban ez 2020 és 2021 között 3,1%-kal erősödött. Ennek köszönhetően az ország erősebb valutája miatt, az export amerikai dollárban viszonylag olcsóbb volt 2021-ben. (OECD, COMTRADE, 2022) Az 1.táblán láthatjuk Dél-Korea legfőbb export partnereit és az adott országba való exportértéket. Az ország exportja a 2020-as adatokkal szemben megnőtt, mivel az ország összexportja 2020-ban csak 531 milliárd volt. Kínába 131 milliárd dollár, USA-ba 75 milliárd dollár, Vietnámba 48 milliárd dollár, Hongkong 31 milliárd dollár, Japánba 25 milliárd dollár értékben exportáltak. (OECD, COMTRADE, 2022)

1.tábla Dél-Korea legfontosabb exportjai 2021-ben

Dél-Korea legfontosabb exportpiacai 2021	
Összesen (USD)	644 400 368
Kína	162 912 974
USA	95 901 955
Vietnám	56 728 532
Japán	30 061 806
Hongkong	37 467 077
Tajvan	24 285 275
Szingapúr	14 148 511
India	15 603 258
Ausztrália	9 750 478

forrás: saját szerkesztés a KITA, 2021 adatai alapján

Az ország legnagyobb exporttermékei közé tartozik: az elektronikus integrált áramkörök, az autók (alkatrészei és tartozékai is), finomított kőolajok és az okostelefonok. Ezek az exportok Dél-Korea teljes exportjának a 36%-át tette ki. Emellett azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, miszerint a hajógyártás az 1970-es évektől kezdve egy hatalmas fejlődési körön ment át. Dél-Koreában történik (Kína mellett) a legnagyobb a hajógyártás a világon. Az autógyártás az 1980-as évektől növekedett meg, legnagyobb autógyára Dél-Koreának a Hyundai Motor, valamint legnagyobb elektronikai vállalat az ország élén évek óta a Samsung áll. Dél-Korea fő export vállalatai közé tartozik még a Doosan Heavy Industries (nehézszepek), KT&G (dohány), Lotte Chemical (speciális vegyszerek), SK Holdings (olaj, gáz), S-Oil (olaj, ház), LG Electronics (háztartási gépek) és a Hankook Tire (járműgumik, latex).

A COVID-19 világjárvány idején a Dél-Koreai gazdaság viszonylag jól teljesített a pandémiai helyzetekhez képest, az országot a koronavírus elleni küzdelem modelljének tekintették. Az országnak több fertőzési hullámot sikerült megfékeznie a teljes határázár és szigorú helyi korlátozások bevezetése nélkül, azonban ezek helyett folytonos tesztelésre és kontaktkövetésre, maszkviselésre és további intézkedésekre volt szükség. Ez segítette biztosítani az alapvető gazdasági és társadalmi tevékenységek folytonosságát. A 2020 második felében az erős export és a beruházások az ország gazdaságának fenntartását segítették. Emellett 2021 elejétől a makrogazdasági politika erősítette a fogyasztói kiadásokat. A fertőzések újabb fellángolása a társadalmi távolságtartási szabályok erősítését, valamint a belső kereslet visszaesését eredményezte. Mire a lakosság elérte a beoltottak 80%-át addigra a kormány enyhített a társadalmi távolságtartásra vonatkozó szabályokon, ez a fogyasztás növekedését eredményezte az országban. Az ország gazdasága 0,9%-kal zsugorodott 2020-ban, amely a világ egyik legjobb teljesítménye volt a nagy gazdaságok között. A járványnak köszönhetően a munkanélküliségi ráta a világ minden pontján megugrott, Dél-Korea sem maradt ki ez alól. 2020-ban a munkanélküliségi ráta 4%-os volt. 2021-ben az ország vissza tudta állítani a gazdaságát a világjárvány előtti szintre, azonban a társadalomban lévő fiatalokat, nőket és a részmunkaidős dolgozókat súlyosan érintette a recesszió és a foglalkoztatás csökkenése. Ennek köszönhetően a vírust okozta gazdasági és társadalmi kihívások kezelését a kormány újabb feladatának tekinti. (Yoon, 2022)

A dél-koreai kormány 2020 júliusában bejelentette a „Korean New Deal” -t, amely egy nemzeti fejlesztési stratégia volt. Az új stratégia felvázolja a koreai gazdaság jövő terveit a következő 10 évre. A megállapodás célja egy digitálisabb és zöldebb gazdaság felépítése. A terv hatalmas beruházásokat ígér, amely rövid távon nemcsak a teljes piacra, hanem a

konkrét iparágakra és vállalatokra lehetnek jelentős hatással. A „New Deal” 10 kulcsfontosságú projektet képez, amely közül 3 a digitális, 3 a zöldebb gazdaság és a maradék 4 a digitális és zöldenergia-ipar kombinációi. A digitális „New Deal” közé tartozik az adatok digitális kezelése, a mesterséges intelligencia, valamint az intelligens orvosi ellátás. Érdekességként kisseretném innen emelni az utóbbit. Az intelligens orvosi projektek célja, egy olyan egészségügyi szolgáltatási platform létrehozása, amelyet nem kell szemtől szemben teljesíteni, ezzel csökkentve a fertőzés kockázatát. A zöld „New Deal” projekt közé tartozik a zöld energia felújítás, a zöld energia és a környezetbarát közlekedési rendszerek. (Market Prospects, 2021)

A zöld energia felújítási projekt célja, az épületek energiahatékonyságának javítása napelemes energiatermelő rendszerek vagy környezetbarát szigetelőanyagok alkalmazásával, A következő hat évben az áramtermelés három- négyszeres bővítésére vonatkozó cél eléréséhez nagyszabású beruházásokra és technológiai kutatás-fejlesztésre van szükség. A környezetvédelmi közlekedési rendszer projekt központjában a megújuló energiát hasznosító járművek fejlesztésébe való befektetés áll. A digitális és zöldenergia-ipar kombináció projekthez a kormány négy projekt támogatását tervezi, melyek az alábbiak: Okos Zöld Iskola (Smart Green Energy School), Digitális Klón (Digital Clone), társadalmi rezsitőke digitalizációja, valamint az okos zöldenergia ipari parkja. Az Okos zöld iskola projekt a digitális oktatási platformokra összpontosít, azaz a célja, hogy növelje a lakosság elégedettségét a járvány idején indított online tanfolyamokkal, emellett az online oktatás felé fordul, hogy növelje a magánoktatási szolgáltatások keresletét a kiegészítő vagy az alternatív tanuláshoz. Mivel a „New Deal” összességében az ipari és infrastrukturális projektek széles körét fedi le, így hosszú távon hatással lesz az ország gazdaságára. Ezen intézkedések mellett a kormány elindította a Központi Gazdasági Tanácsot, amelynek köszönhetően a következő intézkedéseket kezdték el: pénzügyi támogatás kiterjesztése a KKV-nak (kis és középvállalkozások), az üzletszabályozás javítása 10 iparágban, valamint az országban kialakuló új politikák alkalmazása. Ezekkel az intézkedésekkel a kormány célja a munkanélküliség csökkentése azáltal, hogy új munkalehetőségeket teremt. A kormány azt reméli, hogy ez elősegíti az ország gazdaság fejlődését és az innovációját, a nagyszabású projektek megvalósításával. (Market Prospects, 2021)

1.6 Etikett és protokoll

Minden országban máshogyan adják meg a tiszteletet a másik félnek. Egy európai, aki egyáltalán nincs tisztában a kelet-ázsiai kultúrával meglepőnek találhatja a koreai emberek viselkedési szokásait, ugyanez vonatkozik azonban fordított esetekre is. Köztudott, hogy míg a nyugati ember az individualizmust (önérdekkövetés, vezérelv) követi, úgy az ázsiai emberek a kultúrában az évezredek hagyományokat, a konfuciánus elveket tartják be, aminek elsődleges eleme a csoport szellem.

Dél-Koreában az üdvözlés és a hála kifejezése nagyon fontos, amely meghajlás formájában történik. A meghajlásnak is vannak fokai, azaz, hogy kinek milyen mértékben kell meghajolni. A hagyományos életben mindig a fiatalabbnak kell az idős előtt nemcsak előbb meghajolnia, hanem mélyebben is. A meghajlás egy fajta tiszteletkinyilvánítást is jelent a másik felé. Az üzleti életben viszont mindig az alacsonyabb státuszon lévő személynek kell jobban meghajolnia. A meghajlási fokok a következők: enyhe meghajlás (15 fokos meghajlási szög), meghajlás (30 fokos meghajlási szög), valamint mély meghajlás (45 fokos meghajlási szög). A férfiak körében a meghajlást követi a kézfogás. Tisztelet jeleként illendő kézfogáskor a jobb kezét megtámasztani a bal kézzel. A nők a másik nemmel nem igazán fognak kezét, a tiszteletjelét úgy fejezik ki, hogy a bal kezüket a jobb kezükre helyezve, mindkét kezét a szívükhöz közel helyezve hajolnak meg. Elkészüléskor illik minden jelenlévőnek külön-külön meghajolni.

A koreaiak mindig tisztelettudóak az idősebbek felé a beszélt nyelvben is. Az életkor mindig is fontos volt náluk, ugyanis az egymáshoz viszonyítva életkor megtudta után tudják, hogy milyen helyen is állnak egymás között. Akik ugyanabban a korosztályban szerepelnek azok úgymond hétköznapi „baráti” nyelvszerkezetet használnak egymás között, vagyis tegeződnek. Viszont aki akár egy évvel is idősebb a másiknál, amíg a személy maga nem „engedi meg” a fiatalabbnak a „baráti” nyelvszerkezetet, az annak történő használata tiszteletlenségnek számít. Mivel az idősebbek felé mutatott tisztelet mai napig nagyon fontos a mindennapi életben, ezért a gyerekeket kiskoruktól fogva nevelik a helyes tisztelettudó szokásokra, formális beszélt nyelvre.

Európában a beszéd közbeni szemkontaktus elengedhetetlen, azonban ez Dél-Koreában csak barátok között fordul elő. A hosszantartó, közvetlen szemkontaktus egy fajta kihívásnak tekinthető a másik felé, valamint rendkívül tiszteletlennek tekinthető, különösen, ha az idősek, vagy a magasabb státuszban elrendelkező emberek felé teszik ezt meg. A személyes tér megtartása nagyon fontos a koreaiak számára. Ha nem baráti kapcsolatban

vannak akkor nem szokás náluk a másikat megérinteni vagy hátba veregetni. A mások személyes terének megóvása érdekében nem nyújtják ki vagy teszik keresztbe a lábaikat, valamint a karok mozgását is korlátozzák. A városokban viszont (főleg Szöulban) nem igazán lehet a személyes teret megóvni. A tömeg miatt rendszeres a lökdösődés, érintkezés, egymásnak koccanás.

Abban az esetben, ha nem vagyunk közeli kapcsolatban valakivel, a keresztnévén szólítani, rendkívül tiszteletlenségnek számít. Azonban csak a vezetéknevén hívni a másik felet is udvariatlan. Mint ahogyan a magyar neveknél is, úgy a koreaiak neve is a vezetéknevvvel kezdődik. Teljes nevük három névből áll, azonban az utolsó kettő egy névnek számít pl.: Kim Tae Hyung, keresztnéve Tae Hyung lesz. A példában szereplő Kim Tae Hyung-ot, érdemes a szakmájában elhelyezkedő címen szólítani pl.: Kim Tanár Úr, Kim Menedzser, Kim Séf...stb.

Nagyon fontos tisztában lenni az evési, ivási, illetve ajándékadási szokásokkal is, hogy ne sértsük meg a másikat. Mint minden kultúrában itt is más-más apró dolgok vannak, amire oda kell figyelni. Ha egy koreai családhoz vagyunk hivatalosak, nem illik késni. A koreaiak mindig nagyon pontosak, nem szeretik az idővesztegetést, így ezt elvárják a másik féltől is. A pontosságot minden esetben elvárják, főleg az üzleti etikettnél. A házba cipővel belépni nem megengedett, egyenesen tiszteletlenség, ha ezt megtesszük. Illik ajándékot adni, ha vendégségbe vagyunk hivatalosak, azonban az ajándéknak az értéke nem lehet drágább, mint amennyit a másik fél megengedhet magának. Ugyanis a koreaiak úgy vélik: ahogyan az ajándékozó adott ajándékot a másik félnek, ugyanúgy a másik fél megfogja ajándékozni a későbbiekben az ajándékozót. Ha vendégségről van szó, a házigazdának lehet kisebb féle ajándékokat adni (lehet ez egy csokor virág, jó minőségű csokoládé, sütemény vagy egy gyümölcskosár). Az ajándékokat illik szépen becsomagolni, csomagolásnál a fekete vagy sötét színeket illendő elkerülni, ugyanis ezek negatív jelentéssel bírnak. Mikor ajándék adásról/vételről van szó, mindenképpen szükséges két kézzel odaadni vagy elvenni. A szépen becsomagolt ajándékot az ajándékozó előtt nem érdemes kinyitni, kizárólag az ajándékozó javaslatára engedett felbontani. A koreaiak nagyon szerények így először nem fogják elfogadni az ajándékot, többszöri odanyújtásra azonban örömmel elveszik.

Dél-Koreában szociális élet kulcsa a társas étkezés. A közös étkezés létfontosságú a bizalmat erősítő barátságok létrehozására, de cégen belüli kapcsolatok fejlesztésére is többnyire éttermekbe mennek. Addig udvariatlan helyet foglalni, amíg a házigazda meg nem mutatja a vendég helyét. Az éttermi étkezéskor mindig illendő megvárni, hogy az idősebb fél leüljön, vagy jelezze, hogy mindenki leülhet. Amíg a társaságban lévő legidősebb

személy nem kezdi el az étkezést, addig a társaságban lévő többi tag sem kezdheti el, az idősebb személy iránti tisztelet miatt. Az étkezésnél, mint a legtöbb kelet-ázsiai országnál, az evőpálcika használata van előnyben. Az étel átszúrása a pálcikával nagy sértésnek számít, ezt fontos elkerülni és az evőpálcika használatát megtanulni. Dél-Korea nagy ivási kultúrával rendelkezik. A szociális lét fenntartására a közös étkezés után a közös ivászatot tartják fontosnak. A közös ivászat megtagadása nyomós indok nélkül (például: vallási vagy orvosi okok) megsértheti a másik felet, úgy gondolhatja, hogy nem kíván vele megismerkedni a meghívott fél. A pohár megtöltése saját részre nem illendő, azonban a másik félnek való pohár töltés pozitívumnak számít.

A koreai kultúrát mélyen befolyásolják a konfuciánus elvek használata a mindennapokban. Ráadásul nem csak a személyes életet, hanem az üzleti életet is áthatja. A konfuciánus elvek támogatják a csoportharmóniát, az idősebbek felé való tiszteletet, a család és a barátság fontosságát, valamint a hagyomány megőrzését. A távol-keleti „arc” koncepciója (koreaiul: kibun) a koreai kultúrában nagyon fontos szerepet játszik. A kibun egyenértékű az arccal vagy a tisztelettel, ezt mindig próbálják megőrizni, ugyanis ez egyenlőnek számít a büszkeséggel, méltósággal. Ennek következtében a koreaiak számára fontos az „arcmegőrzés”, valamint kínos szituációk kerülése. A koreaiak először barátok, majd ügyfelek. Ez egy nagyon fontos pont az üzleti etikettnél ugyanis, Dél-Koreában a jó kapcsolatok ápolása kulcsfontosságúak a sikerhez, mind személyes, mind üzleti körökben. A koreai üzlet a kapcsolatokon alapul, még a nagyvállalatok is gyakran családok irányítása alatt állnak, emellett a családtagok többnyire vezető pozíciót töltenek be.

Dél-Koreában a névjegykártyák használata nélkülözhetetlen, a legtöbb fontos személy rendelkezik névjegykártyával. Éppúgy, mint az ajándék átadásnál/átvételnél, a névjegykártyánál is tisztelet megőrzése érdekében mindkét kezet kell használni a velük szemben álló fél kártyájának átvételekor. Nem illik a névjegykártyát a nadrág hátsó zsebébe helyezni, a koreaiak úgy gondolják ez olyan mintha egyenesen az „arcukra” ülnének, ezért nagyon sértőnek veszik. A névjegykártya átvételénél illik alaposan átnézni. Mivel a névjegykártya az egy fajta „személyes kincs” a tulajdonosra nézve így arra ráírni hatalmas arcátlanságnak számít. Hatalmas nagy tabunak számít, a piros színű íróeszközök használata, aláírásnál. Rossz ómenként tekintenek arra, ha piros tollal írjuk alá a saját, vagy más személy nevét.

Az üzleti találkozáson illendő pár percig nem közvetlenül magáról az üzletről beszélni, hanem alapfokú társalgást folytatni. Az üzletről való társalgás kezdeményezését illendőbb az idősebb személyre hagyni. A koreaiak általában nagyon tisztelettudó hallgatók. Mindig

megvárják míg a másik fél befejezi a mondandóját megszakítás nélkül, ugyanezt fordítva is elvárják a másiktól. A kibun megóvása érdekében a koreaiak próbálják az egyenes elutasítást kerülni. Érdeemes a kérdéseket úgy megfogalmazni, hogy az diskurálásba folytatódjon. Az értekezlet alatt fontos a vezetőségnek a kellő tiszteletet megadni. A kritika hiánya nem feltétlenül jelenti az egyetértést a találkozón. A bizonytalanság elkerüléséhez fontos a nem egyértelmű válaszok tisztázása. Dél-koreaiak körében a versengés mindig is egy fontos szerepet tölt be, így könnyen megszakítják a kapcsolatot, ha máshol jobb üzleti megállapodást találnak. Ezért amíg nincs egy megbízható erős üzleti kapcsolat kialakítva, addig érdemes rövid távú szerződéseket kötni. A koreaiak vállalatukat nagyon megbecsülik, így az annak hosszú távú fennmaradása érdekében mindig a legjobb lehetőséget ragadják meg.

2 MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA

2.1 Első lépések a kapcsolat megteremtéséhez, valamint az 1988-as olimpiai játékok fontos szerepe

Ahhoz, hogy megértsük Magyarország és Dél-Korea közötti diplomáciai kapcsolatot, vissza kell tekintenünk az 1988-as szöuli olimpiára. Magyarországnak egészen 1989-ig nem volt hivatalos kapcsolata Dél-Koreával. Voltak kezdeti lépések a diplomáciai kapcsolat megteremtésére, azonban ez a nagyhatalmak nyomására nem teljesült be. Ugyanis köztudott, hogy a második világháború végére egyes államok két ellentétes elvet való országok pártján álltak. Magyarország sem volt kivétel, hiszen a szovjetek hatására, automatikusan a koreai félszigeten lévő két ország közül, Észak-Koreával állt hivatalos kapcsolatban. Azonban az 1980-as évek végére Magyarország, az ország gazdasági növeléséért kapcsolatot szeretett volna kötni az iparosodó ázsiai gazdaságokkal. Az ázsiai országok közül, természetesen figyelmesek lettek, Dél-Korea hatalmas gazdasági növekedésére is. A kapcsolat kezdeti lépései közé tartozott az 1987-ben elkezdődő kamarai képviseltek felállítására szóló tárgyalások. 1988-ra a magyar-dél-koreai kapcsolatok jelentősen javultak. Lőrincze Péter, a Magyar Gazdasági Kamara főtítkára, valamint Bartha Ferenc, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, több alkalommal járt Szöulban, hogy a kamarai képviseltek nyitására szóló tárgyalásokon részt vegyenek. A tárgyalások pozitívum végeredményeként a Koreai Kereskedelmi és Ipari Kamara, illetve a Magyar Gazdasági Kamara képviselteknek

kölcsönös felállítása egyetértett abban, hogy Magyarország részt vett az 1988-as történelmi szöuli olimpián. A szocialista országok közül, Magyarország volt az első ország, amely jelezte a részvételt.

Az 1988-as olimpia, a világszintű sportesemény utat nyitott a béke felé, a dél-koreaiak főként ezt akarták jelezni új politikájukkal is. Roh Tae Woo, Dél-Korea új elnöke, nevéhez fűződik az „északi politika” reformja, melyben megfogalmazza az Észak-Koreával való megbékélési feltételeket. A második háború és azt követő Koreai háború, hatalmas bizonytalanságot okozott a két ország között. Az koreai félszigeten lévő, egykor még egy országgént működő terület felosztása: családokat, gazdaságokat is szétválasztott. Dél-Korea elnöke szerette volna, megnyugtatni a dél-koreai polgárokat, miszerint az állam nyitott az Észak-Koreával való megbékélésre. Fontosnak tartotta politikájában jelezni, hogy a koreai emberek, legyen dél- vagy észak-koreai egy etnikumban helyezkednek el, illetve annak a kultúrája, közös múltja és az ezeréves hagyományok eltörölhetetlenek. Az „északi politikának” egyik fontos pontja képezi nem más mint, Dél-Korea nem lát akadályt abban, hogy Észak-Korea fejlessze a kapcsolatát a Dél-Koreával baráti viszonyban álló államokkal. Ezt a pontot természetesen fordítva is elvárták, vagyis Dél-Korea kezdeményezte a kapcsolatai kibővítését a többi szocialista államokkal, főleg az európai országokkal. Roh Tae Woo politikája valójában nem csak Észak-Koreával, hanem a többi országgal, főként a szocialista országokkal való kapcsolatot szerette volna megkezdeni. Egyes nagyhatalmak, Roh Tae Woo elnök északi politikájára pozitívan reagáltak és ennek eredményeképp létrejött, illetve megerősödött az egyes államok közötti kapcsolat.

Hipotézisem egyik fontos felvetése: ha Magyarország nem vett volna részt az 1988-as szöuli olimpián a két ország között nem alakult volna ki a diplomáciai, gazdasági kapcsolat ilyen gyorsan. Tehát a rendezvény elősegítette a kezdeti lépéseket a kapcsolat kiépítésére. Magyarország történelmét tekintve mindkét esetben vesztesként került ki a világháborúból. Ez természetesen az államra és a gazdaságra nézve is hátrány helyzetet jelentett, azonban a politikai kapcsolatok mindenhol (többnyire a két ellentétes nagyhatalmak között) bizonytalanok voltak. Magyarország és Dél-Korea diplomáciai kapcsolata egy kezdő löket, egyenes út volt ahhoz, hogy a legtöbb ország is utána kapcsolatait létrehozza/megerősítse. A nagyhatalmak se örültek az egymás elleni több éves feszültségnek, a béke érdekében valamit tenni kellett, az államok nem engedhettek meg maguknak egy újabb világháborút. Roh Tae Woo elnök északi politikájához mindkét egymás ellenes nagyhatalom pozitívan állt hozzá, ugyanis Észak- és Dél-Korea közti békesség majd hogyanem a nagyhatalmak közti békességet is megkezdte. A kapcsolat kiépítéséhez szükséges volt egy olyan eseményt

előtérbe helyezni, amelyre az egész világ oda figyel. Az olimpia tökéletes volt ahhoz, hogy mindenki tudtára adják, miszerint Magyarország hajlandó a kapcsolat megkezdéséhez Dél-Koreával. Habár, ez egy sportesemény volt nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a világszintű sportesemények a kapcsolatok kiépítésének indikátora is lehet.

Hogy miért is számít az olimpia fontossága az országokra nézve vissza kell tekinteni egészen az azelőtti megrendezésre kerülő játékokra. 1980-ban a Szovjetunióban, Moszkvában került megrendezésre az olimpia, azonban a játékokat bojkott terhelte. A bojkott egyik fő oka, mégpedig a szovjetek politikája, a biztosítékot azonban kicsapta az 1979-es afganisztáni megszállás. Az USA erősen tiltakozott, az Olimpiai Bizottságnál próbálták elérni, hogy ne a Szovjetunió rendezze a játékokat vagy egyszerűen halasszák el azokat. A Szovjetunió nyereségére a játékokat végül megtudták rendezni, azonban az amerikai bojkott hatására több mint, 50 állam nem vett részt a rendezvényen, ami azt jelentette, hogy az államok nem küldték el a sportolóikat az olimpiára. Az USA viselkedése tetézte a feszültséget a két nagyhatalom között, így amikor 1984-ben, Los Angelesben került megrendezésre az olimpia, természetesen az 1980-as olimpia válaszára, a szovjetek az amerikai olimpia teljes bojkottjára készültek. A váratlan távolmaradást, a Szovjetunió példájára a keleti blokk majdnem összes állama követte. Értelemszerűen a szovjetek kényszeri hatására Magyarország sem vett részt az 1984-es játékokon. A szovjetek befolyásának köszönhetően, az 1984-es játékokat összesen 15 állam bojkottálta.

A két nagyhatalmak közti „harag” kisebb verziója volt Észak- és Dél-Korea közti ellenszenv. A nagyhatalmak példájára a két ország között is folyamatosan gyűlt a feszültség. Dél-Korea az ázsiai országok közül másodikként rendezhette meg a játékokat 1988-ban. A kezdeti reakciók, nem voltak túl bizakodóak, hiszen úgy gondolták, hogy Dél-Korea nem volt még biztonságos, az északkal való kirobbanó háború akármikor megtörténhet, valamint a belső politikája is ingatag volt. Az ilyesfajta nézetek miatt próbálta a dél-koreai politika, a békét kiépíteni. Az északi politika kezdeményezése úgymond egy béke javaslat volt. Észak-Korea megpróbált mindent bevetni, hogy a játékok ne Dél-Koreában történhessenek, a dél-koreai sikereket ugyanis nem nézték jó szemmel. Észak-Korea nem jelent meg az olimpián, valamint az ország nyomására néhány más országok sem (például: Etiópia, Kuba). Dél-Korea és Magyarország kapcsolatának kiépítése eredményes volt, hiszen a keleti blokk közül az első ország voltunk, amely nyilvánosságra hozta az olimpián való részvételét és elsőként kötöttünk kapcsolatot Dél-Koreával is. Magyarország példájára a legtöbb szocialista országok is részt vettek a játékokon. Ezzel Dél-Korea egyik célja be is teljesült: még pedig, hogy diplomáciai kapcsolatot alapozzon meg Kínával és a legtöbb kelet európai országokkal.

Az olimpiai játékok fő célja, hogy egy jobb, békével teli világot teremtsen sporton keresztül. A nyugati és a keleti blokk közötti megbékélési stratégiai kezdeti lépését eredményesnek lehet tekinteni. Az olimpia látványos eleme a Szöuli játékokon, nem más volt mint, a „béke, harmónia, haladás”. A részvétel szempontjából, Dél-Korea sikerként vehette a főszámot. Bár Észak-Korea megpróbálta bojkottálni a rendezvényt, azonban még így is 160 ország, 13304 sportolója vett részt.

2.2 Diplomáciai kapcsolat létrejötte

A két ország közötti megállapodás 1988. augusztus 26-án jött létre, melyben képviselvek létrehozását diskurálták. Az egyezmény gazdasági, valamint politikai szerepet is játszott. Egyik fontos pont, hogy Magyarországnak el kellett fogadtatnia ezt a szocialista országok vezetőivel, cserébe Dél-Korea 625 millió dollárt ajánlott fel Magyarországnak. A megállapodás következtével, az állandó képviselvek létrejöttek: Budapesten a Fórum Szállóban Dél-Korea állandó képviselve, valamint Szöulban, Magyarország állandó képviselve a Hilton Szállóban. Az eseménynek kimagasló történelmi jelentősége volt. Hiszen Magyarország volt az első olyan szocialista ország, amely felvette a kapcsolatot Dél-Koreával. A kapitalista országok ugyan mind pozitívan reagáltak az egyezmény hírére, azonban a keleti blokkban lévő országok véleménye vegyes volt. Habár a Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia és Jugoszlávia támogatta az egyezményt, Románia és Észak-Korea nagyhanggal ellenezte. Észak-Korea megsértve érezte magát annyira, hogy az akkori magyarországi nagyköveteét visszahívta. Habár nehézkesen, de a tárgyalások végül eredményesen zárultak, melynek eredményeképp 1989. február 1-én, Szöulban, Horn Gyula (külgyminiszteriumi államtitkár) aláírta a teljes körű diplomáciai kapcsolatok felvételéről szóló jegyzőkönyvet. Ennek köszönhetően az állandó képviselveket, nagykövetségi rangra emelték ki. Az egyezmény mellett más szerződések is aláírtak. Ilyen volt például a kulturális és műszaki-tudományos egyezmény, a kereskedelmi és gazdasági együttműködési megállapodás (például: beruházás-védelmi megállapodás, kettős adóztatás elkerüléséről szóló megállapodás) és a diplomáciai és a szolgálati útlevelekre vonatkozó vízummentességi megállapodás. (Torzsa, 2009)

2.3 A diplomáciai, gazdasági kapcsolat egészen a napjainkig

Az intenzív kapcsolat a két ország közös értékeiken, a demokratikus berendezkedés hasonlóságán alapul. A magas szintű diplomáciai látogatások és tárgyalások fő célja nagyrészt a gazdasági kapcsolatok erősítése volt. A gazdasági ügyek megvitatása több szerepet jelentett, mint a politikai jellegű ügyek. A két ország közötti erős kapcsolatot, mai napig a magas szintű látogatások által aláírt egyes egyezményeknek köszönheti.

A kétoldalú kapcsolat eredményét a magas szintű tisztségviselők kölcsönös látogatásai jelentősen elősegítették. A diplomáciai kapcsolat megalapításától kezdve egészen a napjainkig, a két ország államfői, miniszterelnökei, miniszterei, illetve hivatalos intézmények elnökei több alkalommal ellátogattak egymáshoz. Az 1989-es Roh Tae Woo elnök látogatása Magyarországra egy fordulópontot jelentett, ugyanis Roh elnök volt az első dél-koreai elnök, aki egy volt szocialista országba látogatott. Magyar részről 1990-ben Göncz Árpád köztársaság elnök látogatott Dél-Koreába. A látogatások a két ország között gyakori volt, azonban az államfők látogatása (miniszterelnöki, elnöki szempontból) kevésbé. A magyar részről utoljára Orbán Viktor miniszterelnökünk látogatott el Dél-Koreába 2014-ben, azóta miniszterelnökünk nem vizitált. Dél-Koreából az államfő, húsz év után látogatott el Magyarországra 2021-ben. Az előző államfői látogatás 2001-ben történt meg az akkori dél-koreai elnök Kim Dae Jung jött Magyarországra. A 2021-es látogatást Moon Jae In egykori elnök tette meg, mely egészségügyi, kulturális és diplomáciai képzési megállapodásokat eredményezett. A kapcsolat stratégiai szintre emelése volt a cél. Ma elmondhatjuk, hogy az ázsiai régióban, Dél-Korea az országunk egyik legfontosabb stratégiai partnere, politikai, főként gazdasági szempontból is.

Az évtizedek során aláírt kétoldalú egyezmények közül érdemes a legfontosabbakat kiemelni. Azt természetesen tudjuk, hogy 1989-ben a diplomáciai megállapodásnál számos további egyezményeket írt alá a két ország, ilyen volt például a kulturális és műszaki-tudományos együttműködésről szóló megállapodás. Gazdasági kapcsolatokat illetően pedig a két fél aláírta a beruházás-védelmi, valamint a kettő adóztatás elkerüléséről szóló megállapodást. 1990-ben Göncz Árpád kormányfő látogatott Dél-Koreába, ebben az évben jött létre a két ország közötti légügyi és idegenforgalmi megállapodás, majd 1991-ben a vízumentességi egyezmény. Magyarország 2004 óta az Európai Unió tagja, ezt követve a kereskedelmi megállapodás helyébe, egy új típusú EU konform gazdasági együttműködési megállapodást írtak alá a két fél 2005-ben. Ennek köszönhetően a két ország között egy TB-megállapodást írtak alá, melyben a cél a további koreai tőkebefektetések ösztönzése

Magyarországon. 2006-ban aláírásra került a szociális biztonsági egyezmény. (Magyarország Nagykövetsége Szöul, 2017)

A kereskedelmi kapcsolatok sokoldalú fejlesztéséhez, érdemes kiemelni, a 2011-ben aláírt Szabadkereskedelmi megállapodást Dél-Korea és az Európai Unió, valamint annak tagállami között. Az egyezmény szinte minden termékre szinte 99 százalékosan eltörölte a vámokat, beleértve a halászati és a mezőgazdasági termékeket is. Megszüntette az olyan nélkülözhetetlen uniós termékeket, mint például a gépjárművel, a gyógyszerek, az elektronikai és a vegyi anyagok Dél-Koreába irányuló exportjára vonatkozó nem vámjellegű akadályokat. Emellett a szolgáltatási piacok Dél-Koreában és az EU-ban nagyrészt megnyíltak a vállalkozások és a befektetők előtt. A megállapodás első öt évében a Dél-Koreába irányuló export 55%-kal nőtt, az EU-ban lévő vállalatok pedig 2,8 milliárd eurót takarítottak meg a csökkentett vámoknak köszönhetően. Az árukereskedelem a két fél között, több mint, 90 milliárd eurót ért el. (European Union)

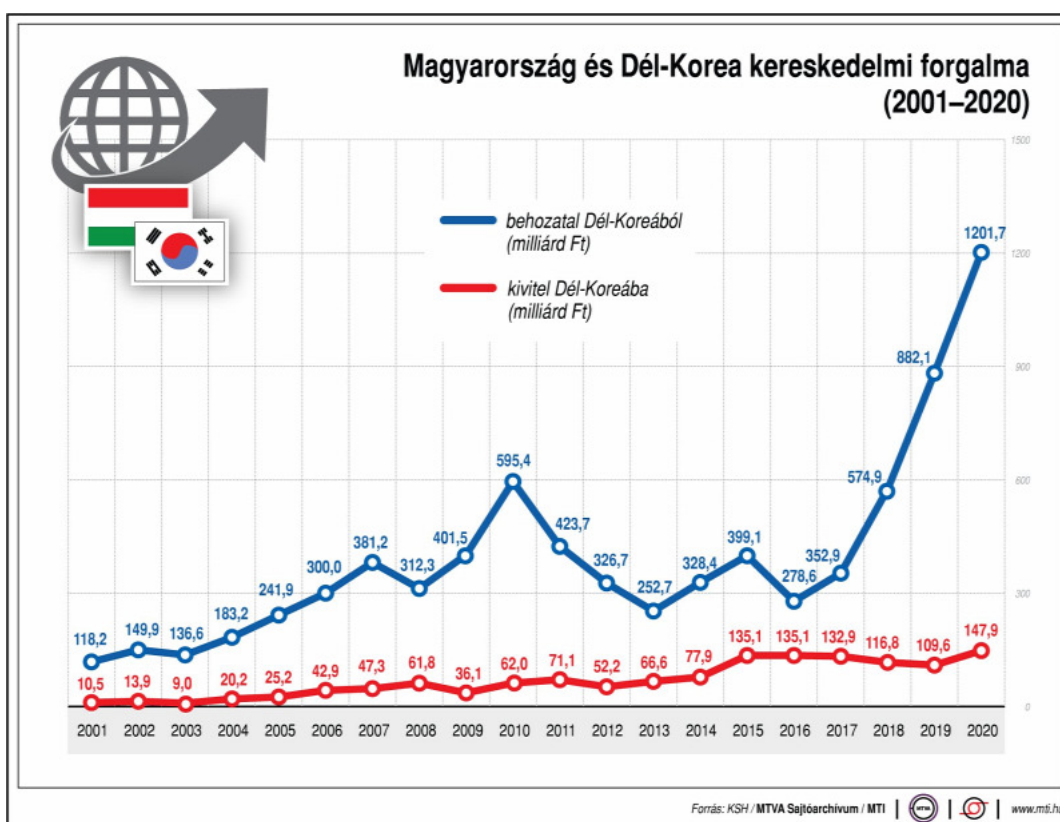
A kétoldalú megállapodások közé sorolhatjuk a 2013-ban aláírt Ifjúsági csereprogram egyezményt, más néven a Working Holiday Programot. Az egyezmény lehetőséget adott arra, hogy a magyar fiatalok alaposabban megismerkedhessenek a koreai nyelvvel és kultúrával. A csereprogramnak köszönhetően, Magyarországon és Dél-Koreában, 18 és 30 év közötti korosztályba tartozó állampolgárok összesen 1 évig szabadidős és művelődési tevékenységet folytathatnak, nyelvet tanulhatnak, utazhatnak és ideiglenesen munkát is vállalhatnak a másik állam területén. 2013-ban aláírásra került az atomenergia békés célú felhasználásáról szóló megállapodás is. (Magyarország Nagykövetsége Szöul, 2017)

2014-ben Dél-Koreába, Orbán Viktor miniszterelnököt a kormány öt tagja kísérte, Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter, Seszták Miklós nemzeti fejlesztési miniszter, Hende Csaba honvédelminiszter, és Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere. Látogatásuknak köszönhetően, aláírásra került néhány további megállapodás. Az egyik ilyen megállapodás volt az Oktatási megállapodás az Emberi Erőforrások Minisztériuma és Dél-Korea Oktatási Minisztériuma között. A megállapodás egy ösztöndíj programot írt elő a koreai diákok magyarországi tanulmányok folytatására. Emellett a csúcstalálkozón, a két kormány aláírta a léghozzájárulási megállapodást, a jogosítványok kölcsönös elismeréséről szóló megállapodást, valamint a technológiai finanszírozási megállapodást. (Magyarország Nagykövetsége Szöul, 2017)

A legfrissebb csúcstalálkozó 2021-ben került megrendezésre, melyben húsz év után ismét Magyarországra látogatott el a dél-koreai elnök. Moon Jae in elnök és Orbán Viktor miniszterelnök olyan megállapodásokat kötöttek, amely a két ország stratégiai szintre

emelését segítheti a jövőre nézve. Magyarország az első öt olyan ország között van, amellyel Dél-Korea stratégiai partnerségi egyezményt kötött. A csúcstalálkozó során, a két állam, több kétoldalú gazdasági és oktatási megállapodást kötött. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter kihangsúlyozta, hogy Dél-Korea vállalatai alkotják a negyedik legnagyobb beruházói közösséget Magyarországon és a valaha volt legjelentősebb zöldmezős beruházást is ezek egyik hozta idén az országba. A koreai cégek beruházásának köszönhetően mára Európa egyik centruma lett Magyarország a megújuló autóipar területén. Hiszen Magyarország már az ötödik helyen áll az elektromos járművekhez szükséges akkumulátorok exportőrinek rangsorában. Szóvá került, hogy ezek a vállalatok, mint például a Samsung, SK, W-Scope és a többi elektromos autóiparhoz kapcsolódó dél-koreai vállalat több mint, tízezer munkahelyet hozott létre Magyarországon. A 2.ábrán láthatjuk a két ország közötti kereskedelmi forgalmat, mely mutatja, a növekedést is. A kétoldalú kereskedelmi forgalom is rekordot döntött, először érte el az 5 milliárd dollárt. Emellett a kormány 14 nagyobb dél-koreai vállalattal tárgyalt további magyarországi beruházásokról. (Origo, 2021)

2. ábra. Magyarország és Dél-Korea kereskedelmi forgalma 2001 és 2020 között

forrás: KSH, 2021

A külügyminiszter a két állam gazdasági kapcsolatainak szempontjából fontosnak vélte kiemelni a magyar élelmiszeripari exportot, mégpedig a baromfiexport újra indulását. A találkozó során szó esett a koreai nyelvoktatás kiszélesítéséről, Magyarországon jelenleg három középiskolában és két egyetemen lehet koreai nyelvet tanulni. A cél, hogy a koreai nyelv tanítását bővíthessék több középiskolában és több egyetemen. Továbbá a két állam megállapodott a két állam fővárosát összekötő közvetlen légi járat sűrűségéről. A magyar miniszterelnök a dél-koreai példára építve emlékeztette a jelen levőket, hogy a gazdaság növeléséhez a hagyományt és a technológiát kell összekötni. Ehhez az egyik olyan példának a család fontosságát említették. A miniszterelnök úgy gondolta, hogy amíg nincsenek erős családjaink, addig nem lesz erős gazdaságunk sem. Orbán Viktor szerint olyan munkaalapú gazdaságot fontos létrehozni, amelyben az emberek folyamatosan tanulnak, erős nemzeti öntudatot kell létesíteni, amely az önbizalomból fejlődik ki, használni kell a regionális logisztikai adottságokat, valamint hosszú távra kell tervezni. (Kormány, 2021)

2.4 A V4 és Dél-Korea

A Visegrádi Együttműködés (The Visegrad Group, vagy másneven V4-ek), Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország regionális szervezete, az Európai Unión belül. A négy állam célja a kapcsolataik megerősítése, mind ez politikai, gazdasági, diplomáciai szempontból. A visegrádi négyek, a csúcstalálkozón, hivatalosan 2015. december 3-án kötöttek megállapodást Dél-Koreával. A megállapodást Magyarország miniszterelnöke Orbán Viktor, Szlovákia miniszterelnöke, Robert Fico, Csehország miniszterelnöke, Bohuslav Sobotka, Lengyelország miniszterelnöke, Beata Szydlo és Dél-Korea elnöke Park Geun Hye Prágában írták alá.

A 38 bekezdésből álló megállapodásban kitértek a stratégiai partnerségre, illetve kifejezték igényüket a gyakoribb politikai párbeszédre, rendszeres közös külügyminiszteri találkozókra. Kitértek a gazdaságra, a V4 egyrészt megköszönte, hogy Dél-Korea támogatta a Nemzetközi Visegrádi Alapot. Kölcsönös előnyös együttműködést kötöttek, ahogy elismerték az EU-Korea Szabadkereskedelmi Egyezményt. A tagok a kereskedelem fentarthatóságára, valamint a beruházások számának növelésére törekedtek. A megállapodás tartalmazta a közép- és kelet európai országok infrastrukturális fejlesztését, a kis- és középvállalatok előre mozdítását, valamint a kulturális együttműködés fontosságát. A kulturális együttműködésnek fontos szerepe volt a turizmus és az idegenforgalom előmozdítása a felek között. Ezzel a nemzetközi partnerség ösztönzését próbálták elérni az

oktatással: kutatók és a diákok mobilitásának előmozdítása, a magyar, szlovák, cseh, lengyel és koreai nyelv tanítása, a tagok történelme, illetve az országokban lévő kultúra tanítása. Az egyezményben néhány másik pontjain belül kiemelték a regionális és nemzetközi szervezetekben lévő együttműködést, valamint elítélik a terrorizmust, illetve támogatják a globális felmelegedés megfékezését. (The Visegrad Group, 2015)

A legfrissebb V4-Dél-Korea csúcstalálkozó 2021 novemberében valósult meg, Budapesten, a Várkert Bazárban. Dél-Korea elnöke Moon Jae In, Orbán Viktor magyar, Eduard Heger szlovák, Mateusz Morawiecki lengyel, Andrej Babis cseh kormányfők gyűltek össze. Orbán miniszterelnök a sajtótájékoztatón elmondta, hogy az elmúlt öt évben a négy visegrádi állam és Dél-Korea közötti kereskedelmi forgalom 40%-kal nőtt és a világgazdaság 2020-ban, a járvány sújtotta évben is tovább növekedett, először érték el a 20 milliárd dollárt. Dél-Koreának 1600 milliárd dolláros a GDP-je, a V4-ek összesen 1100 milliárd dolláros GDP-t tesznek ki. Orbán Viktor azt mondta, hogy ha egy ország lenne a V4, épügy, mint Dél-Korea ők is tagjai lehetnének a G20-nak (amely a világ 19 nagy gazdaságát és az egész EU-t tömörítő nemzetközi szervezet). Remélik, hogy az együttműködés a gazdaságon a túlmutatóan tudományos és technológiai területekre is ki fog majd terjedni. A miniszterelnök azt is kiemelte, hogy öt sikertörténet találkozott Budapesten. (Origo, 2021)

Orbán Viktor kiemelte „a közép-európai gazdaságok is szép éveket tudhatnak maguk mögött, és szép kilátásaik vannak, Dél-Korea pedig a világbajnokok közé tartozik a növekedés és a technológiai fejlődés terén.” A csúcstalálkozón V4 kormányfői megkérték koreai elnököt, hogy kövesse figyelemmel a V4 legnagyobb közös gazdasági projektjét, a V4 gyorsvasút megépítését. Ez egy 800 kilométeres hosszú vasútvonal megépítését kezdeményezte, melyben céljuk a V4 fővárosainak összekötése gyorsvasúttal. A kormányfők 12 órás menetidőt akarták 5 órára csökkenteni és remélték, hogy a projekt felkelti a koreai ipar figyelmét, hiszen a COVID-19 által átrendeződő gazdasági helyzetben sokkal több távol-keleti vállalkozást szerettek volna a visegrádi államokba csábítani. Moon Jae In elnök szerint a V4 Európa legdinamikusabb fejlődő ipari központja lett, valamint az EU-n belül a második legfontosabb kereskedelmi partnere Dél-Koreának. Már több mint, 650 dél-koreai vállalat működik az visegrádi államokban és temérdek beruházást hoz. A koreai kormányfő megemlítette még a tudományt és a technológiát, az energetikát és az infrastruktúrát, illetve az ifjúsági kapcsolatokat. Szóvá tette még a járvány elleni védekezést, a globális felmelegedés elleni küzdelmet, valamint a Nyugat-Balkán levő országok támogatását. A felek a tárgyaláson reményüket fejezték ki, hogy összefogva megtudják

oldani az elszabadult energiaárakat. A csúcstalálkozó eredménye a decemberben aláírt kutatási együttműködésről szóló megállapodás. A megállapodás célja a V4-ek távol-keleti ország tudásalapú kapcsolatának elmélyítése. Az alapkutatói program újbóli kiírása a jó gyakorlatok megosztását és az intézményközi együttműködéseket is szorgalmazzák. A koreai befektetések jelentősen erősítik hazánk szerepét a járműiparban. Ennek köszönhetően Magyarország Európában a második legnagyobb akkumulátorgyártó kapacitással rendelkezik. (Origo, 2021)

2.5 Gazdasági állapotok

A 2021-es statisztikák alapján Dél-Korea a világ 10. legnagyobb világgazdaságának számít, Ázsiában a 4. helyen áll Kínát, Japánt és Indiát követve. Magyarország, Dél-Koreával közösen csatlakozott az OECD-hez. Az adatok alapján mindkét állam gazdasági növekedésen ment keresztül, Magyarország növekedése kisebb mértékű, Dél-Koreához képest. Dél-Korea növekedési üteme, az 1997-es ázsiai válság miatt, 1998-ra lement egészen -5,1%-ra. Mivel ez a válság Magyarországra nem volt hatással így a növekedési üteme 3,9% volt. Fontos kiemelni a 2008-as gazdasági világválságot, amely mindkét országot érintette. A világválság vége kihatott 2009-es gazdaságra, amely Magyarországot jelentősen érintette, az ország növekedési üteme -6,7%. A válság nem ilyen intenzíven, azonban mégis hatással volt Dél-Koreára is, a növekedési ütem 0,8% volt 2009-ben. (IMF, 2021)

A következő döntőpont a két országra nézve a táblázatban is látható: a 2020-as GDP mértéke. A globális vírus, a COVID-19-nak köszönhetően nem csak a két országra, hanem az egész világra hatással volt: gazdasági, kereskedelmi, turisztikai, egészségügyi szempontból. Úgyis mondhatjuk, hogy a vírus kihatott minden féle ágazatra és az emberek mindennapi életére is. Ennek köszönhetően 2020 végére, Magyarország GDP-je -4,5%-ot eredményezett. Dél-Koreára ilyen nagy szinten nem volt hatással, mint Magyarországra, de nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a -0,9%-os GDP is jelentős hátránynak számított.

2.táblázat A GDP változása 1992 és 2021 között

GDP százalékos változása		
	Magyarország	Dél-Korea
1992	-3,1	6,2
1995	1,5	9,6
2000	4,5	9,1
2005	4,3	4,3
2010	1,1	6,8
2015	3,7	2,8
2018	5,4	2,9
2019	4,6	2,2
2020	-4,5	-0,9
2021	7,1	4,1

forrás: OECD adatok alapján saját szerkesztés.

A 2021-es OECD statisztikák alapján Magyarország top export partnerei közé tartozik Németország, Olaszország és Románia, míg Dél-Korea partnerei Kína, USA és Vietnám volt. Dél-Korea a 29. legnagyobb export piaca volt Magyarországnak, míg országunk számára Dél-Korea 25. helyen állt. 2021-ben Magyarország 599.25 millió dollár értékű exportkereskedelmet folytatott Dél-Koreának, emellett Dél-Korea 4005 millió dollár értékben exportált Magyarországnak. Dél-Korea, országunk az összes exportjára való tekintettel 0,65%-ot adott ki, míg ez fordítva 0,43%-os arány volt. Az export-import kereskedelmi aránya egészen 1992-től napjainkig visszavezethető az OECD adatai alapján.

Dél-Korea Magyarországra irányuló exportja 1996-ban lassulni kezdett, 1997-re pedig már hanyatlásnak indult. A magyar export 1997-ben jelentősen emelkedett az előző évhez képest, de ez a növekedés 1998-ban megállt, amikor az import visszaesett az ázsiai pénzügyi válság okozta recesszió miatt. A dél-koreai gazdaság gyorsan kilábal a válságból, ennek köszönhetően 1999-ben kétszer annyi magyar árut tudtak vásárolni, majd 2000-ben az előző évhez képest 65%-kal többet. Magyarország belépése az Európai Unióhoz, jelentős hatással volt a két ország közötti gazdaságra nézve, ennek az eredménye pozitív volt. A 2.táblázatban láthatjuk, hogy a 2000-2005 közötti éves dél-koreai export aránya eléri a 300%-ot, a kereskedelmi forgalom jelentős értéke a 2004-es belépés eredménye volt.

3.táblázat Magyarország és Dél-Korea termékforgalma 1992-2021

	Magyarország export (millió dollár)	Dél-Korea export (millió dollár)
1992	13	62,2
1995	21,3	196
2000	74,9	362
2005	149	1150
2010	415	2770
2015	564	1320
2018	529	2230
2019	426	2620
2020	608	3250
2021	599	4005

forrás: OECD adatok alapján saját szerkesztés.

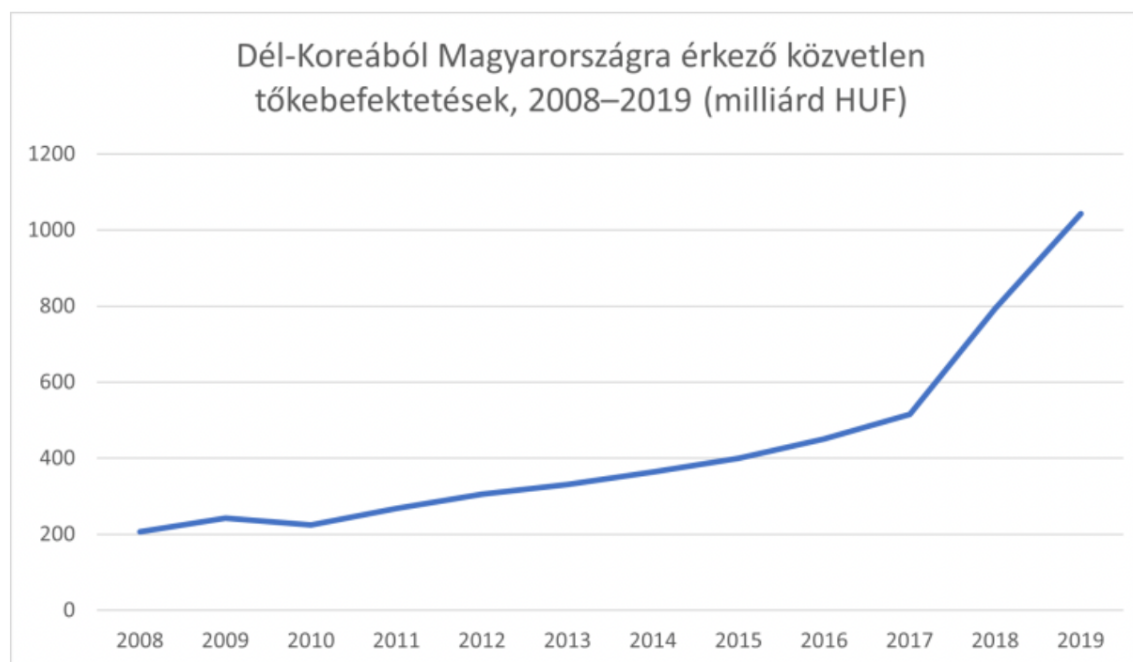
2020-ban Dél-Korea exportja 3250 millió dollár értékű volt. Ebben az évben az exportmegoszlás a következőképpen nézett ki: a nukleáris reaktorok alkatrészei, különböző gépek és bojlerok 22,4%-ot, az elektronika, elektronika felszerelés 19,2%-ot, a gyógyszerészeti termékek 15,8%-ot, szervezetlen vegyi anyagok, nemesfém 10,5%-ot, műanyag és származékai 9,44%-ot tettek ki. 2020-ban a koronavírus elterjedése miatt a kormánynak jelentősen szüksége volt a gyógyszerészeti termékekre, amelynek értéke Dél-Koreából 513 millió dollár volt. Ez tartalmazta az oltóanyagokat, vért, antiszérumot, illetve a toxinokat. A nukleáris reaktorok, bojlerok és különböző gépek 2016 óta irányító exportként szerepel és a mai gazdaságra való tekintettel is az első helyen szerepel a listán. Ez az ágazat egészen a két ország gazdasági kapcsolatára nézve a kezdetektől a top listában szerepelt, azonban 2011-ig csak második volt a fontossági sorrendünkben. 1992-től egészen 2012-ig az elektronika, elektronikai gépek nélkülözhetetlen szerepet tölthettek be. Ez az ágazat 2012-ig exportunk több mint, 50%-át tette ki, míg az utóbbi években ez az arány már csak 20-25% között mozog. (OECD, 2020)

Magyarország 2020-ban 608 millió dollár értékben exportált Dél-Koreába. Az export 29,6%-át az autópipari termékek (gépjárművek és azok alkatrészei), 25,5%-át az elektronika, elektronikai berendezések, 12,9%-át a nukleáris reaktorok, bojlerok, gépek tették ki. A

listából az olyan exportcikkeket sem lehet kihagyni, mint a kerámia, optikai fotó, orvosi berendezések, bútor, szerves vegyszerek, valamint a gyógyszerészeti termékek. A felsoroltak a 2021-es exportra is hasonlóan szerepeltek. Míg 2020-ban Dél-Korea nem exportált szolgáltatásokat Magyarországra, hazánk 155 millió dollár értékben exportált Dél-Koreába. Szolgáltatások kiemelkedő ágazatai közé sorolhatjuk az utazási szolgáltatást (ez fedezte a személyes és az üzleti utazást), amely 84,9 millió dollár volt, illetve a jogdíjakat és licenrdíjakat, valamint az egyéb üzleti szolgáltatásokat. (OECD, 2020)

Dél-Korea szerepe nem csak a külkereskedelemben jelentős hazánkra nézve, hanem a befektetési kapcsolatunkra is. A befektetési kapcsolatok a két ország közötti megállapodások nélkül nem jöhettek volna létre. A két oldalú egyezményeken belül, a kölcsönös beruházás-védelem, ösztönzi a határon túli befektetéseket. Habár a diplomáciai kapcsolat létrejötte óta voltak számos befektetések, Dél-Korea aktív beruházása 2005-től kezdődött meg. Dél-Koreát tekintjük az egyik legnagyobb befektetőnek, az Európai Union kívül. 2010 óta a közvetlenül befektetett dél-koreai tőke összege jelentősen növekszik. 2016-ban a 1,4 milliárd eurót ért el, ez a tőkeállomány 79%-kal haladta meg a 2010-es statisztikát. A statisztikák alapján elmondhatjuk, hogy 2019-et megismételve.

3.ábra

Forrás: Eurasiacenter.hu a MNB adatok alapján, 2020

4.ábra Magyarországon jelenlevő dél-koreai vállalatok

Forrás: HIPA, 2021

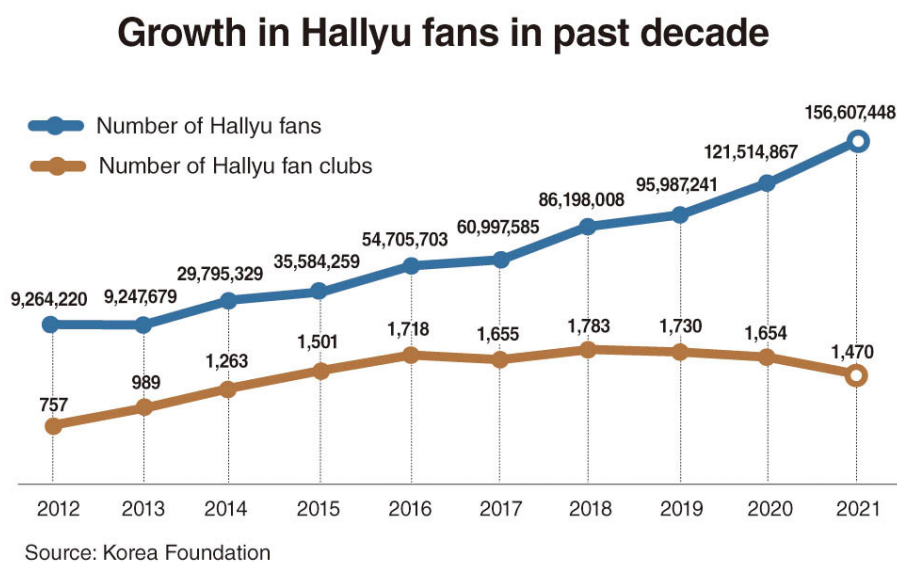
Dél-Korea lett Magyarország első számú befektetője 2021-ben. A befektetési ügynökséghez összesen 5,9 milliárd euró értékű tőkebefektetés került. Ebből az értékből a dél-koreai vállalatok mintegy 2,8 milliárd eurót ruháztak be, ez körülbelül 2500 új munkahelyet generálhat a jövőben. A magas szintű beruházást, azaz 1,9 milliárd euró értékét az SK Innovation vállalatától kaptuk, amelyből akkumulátor gyárt terveztek létrehozni a Fejér megyei Iváncsán. Magyarország eddig legnagyobb zöldmezős beruházása volt ez. Az Iváncsán található gyár, Dél-Korea harmadik európai gyára, illetve az ország első két európai üzeme is Magyarországon, Komáromban található. A hatalmas befektetés közrejátszik a 2021-es csúcstalálkozóval, amelyen volt dél-koreai elnök Moon Jae In látogatása kedvező alkalmat adott arra, hogy a Koreai befektetési- és kereskedelem-fejlesztési ügynökség (KOTRA) és a Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) leüljön és együttműködési megállapodást kössön. (HIPA, 2021)

2.6 A „koreai hullám” hatása

A koreai hullám, (más néven: hallyu, halljú) Dél-Korea kulturális gazdaságának globális népszerűségére utal, amely a TV-drámákat, filmeket, szórakozást, valamint a koreai populáris zenét, azaz K-pop-ot foglalja magába. A hallyu kifejezést eredetileg a kínai média kezdte alkalmazni 1999-ben. A kínai fiatalok úgy gondolták, hogy a koreai popkultúra

hullámként fog elterjedni a globális piacon. Az úgynevezett hullám először Kínában, majd Japánban terjedt el, majd később főleg Délkelet-Ázsiában és számos országban világszerte.

5.ábra A koreai hullám által nőtt rajongók száma 2012-től 2021-ig

Forrás: Korea Foundation, 2022

Dél-Korea a világ egyik egyetlen országa, amelynek célja, hogy a pop kultúra világelső exportőre legyen. E cél eléréséhez az ország a „puha hatalmát” szeretné erősíteni. A puha hatalom kifejezést Joseph Nye harvardi politológus mutatta be 1990-ben. Ez esetben a puha hatalom lényegesen egy ország kulturális és gazdasági befolyását használja arra, hogy más országokat vonzással rá tudják venni, hogy cselekedjenek úgy ahogy ők akarják.

A hallyu egyfajta szerencsehozó talizmán volt az ország népszerűsítésére, vállalkozásaira és a kultúrájára. A hullám befolyása hatalmas Dél-Korea gazdaságára nézve, hiszen a hullám kezdeti időszakában, 2004-ben az ország GDP-jének 0,2%-át tette ki, ami körülbelül 1,87 milliárd dollárt tett ki. Ehhez képest a becslések szerint, 2019-ben a hallyu 12,3 milliárd dollárral növelte a koreai gazdaságot. Ezt a számot a K-pop árucikkek jelentősen megnövelték, ennek köszönhetően a bevétel több mint, 110 millió dollárt hozott. A héttagból álló BTS néven elterjedt K-pop együttes éves szinten körülbelül 5 milliárd dollárral gazdagította az országot. Az együttes olyan magas népszerűségnek örvend, hogy 2020-ban a „Dynamite” nevű, első teljes angol nyelvű dala 1,43 milliárd dollárnyi gazdasági tevékenységet, illetve körülbelül 8000 új munkahelyet generált. (Asia Fund Managers, 2021) A BTS népszerűségét a világ elismeri és felhasználja, ezt a nemrég nyitó 2022-es katari labdarúgó világbajnokságon is láthattuk, mikor az együttes egyik tagját, Jungkook-ot

megkérték, hogy adja elő a „Dreamers” nevű számot. Jungkook népszerűségének is köszönhetően, több millió nézték meg a világbajnokság nyitó ceremóniáját, a fanok előszeretettel szurkoltak a világ minden pontjából.

A Koreai Alapítvány (Korean Foundation) bejelentette, hogy a hallyu gazdasági hatása 2016-ról 2019-re megduplázódott és a mai napig folyamatosan növekszik, a fogyasztási cikkek exportja és a turizmus mellett. A hallyu sikere a dél-koreai kormány támogatásától is ered, hiszen az ország Kulturális Minisztérium egyik részlege rendelkezik az úgynevezett Populáris Kultúra ipari részlege (Popular Culture Industry Division) a koreai popzenére, divatra, tömegszórakoztatásra, képregényekre, és más jelentős termékekre összpontosít. Emellett a dél-koreai kormány az iparág 20-30%-át támogatja, mintegy 1 milliárd dollárt, amelyet a populáris kultúra ápolására, illetve exportjának fenntartására szán. A popkultúra menedzselésének egyik stratégiai pontja a célközönség tanulmányozása. A célközönség főleg ázsiai országokban élők, így a kormány és annak részlegei alaposan követik ezeket az ázsiai országokat és a kultúrákat. Főként arra összpontosítanak, hogy megértsék, milyen hallyu árucikkeknek van nagyobb esélyük különböző piacokon.

Azt már tudjuk, hogy a hallyu megjelenése megnövelte a fogyasztók preferenciáját a koreai árucikkek iránt. Számos olyan eset fordul elő, hogy a koreai popsztárok által használt koreai termékek nagy népszerűsége tesznek szert, és szempillantás alatt, azonnal el is fogytak. Azonban egyértelmű, hogy a kedvező fogyasztói preferencia nem járul hozzá az összes koreai termék értékesítéséhez, csak akkor működik, ha a termék értéke önmagában megfelel a fogyasztó elvárásainak. Erre alkalmazhatjuk az LG példáját, ugyanis 2018-ban a cég leszerződte a BTS-t G7 ThinQ nevű okostelefonja promotálására. Az együttes hírneve ellenére nem sikerült az okostelefonok eladásait növelnie a cégnek. Az évek során közrejátszott gyenge teljesítményeknek köszönhetően az LG kivonult az okostelefonok piacáról. Érdeemes kiemelni a fogyasztócikkek következő népszerű ágazatait: a kozmetikai cikkek és a divat- és stíluscikkek. A kozmetikai iparban, valamint divat világában a koreai popsztárokat előszeretettel használják marketing pontként.

A koreai hullám elterjedésének hatására fokozott érdeklődés kezdődött a koreai turizmus iránt. Ez a hatalmas érdeklődés segítséget nyújtott a dél-koreai országimázs növelésére. Ahogy a TV-dráma, a K-pop, a koreai ételek és a divat egyre népszerűvé vált, úgy rengeteg országból kezdtek el özönlenni Dél-Koreába. Ennek az eredménye meg is látszott, hiszen 2019-ben az ország 21,5 milliárd dollárt keresett csak a turizmusból, ez összesen 17,5 millió turistát jelentett. Azonban 2020-as világjárvány miatt ez a szám jelentősen lecsökkent mintegy 3 millióra. 2021-ben a karantén feloldásával, az ország az

Utazási és Turizmusfejlesztési Index rangsorában a 15. helyen állt a Világ gazdasági Fórum (WEF) jelentése alapján. A turisták mintegy 75%-a kínai, japán, hongkongi és vietnámi emberekből áll.

Az oktatásra is kihatott a koreai hullám, hiszen az ország népszerűségi indexének köszönhetően, az emberek világszinten kezdtek el érdeklődni a koreai kultúra, nyelv iránt. Magyarország és Dél-Korea között aláírt oktatási megállapodásnak köszönhetően, egyre több koreai intézményben tudnak a magyar fiatalok koreaiul tanulni. A saját példámot szeretném felhozni ebben az esetben, ugyanis BGE-n folytatott éveim során nekem is lehetőségem nyílt a koreai nyelvbe bepillantani. A Keleti Üzleti Akadémiai Központ (OBIC) 2016-ban a BGE és az MNB támogatása által nyitotta meg kapuit. Az OBIC célja a kelet-ázsiai régiók megismertetése kultúra, nyelv, gazdaság szempontjából és a magyar-kelet-ázsiai kapcsolat felvázolása. Az meghirdetett nyelvtanfolyamoknak köszönhetően a BGE hallgatói már 6 éve ingyenesen tudnak olyan keleti nyelveket tanulni, mint a koreai nyelv, a kínai nyelv, a japán nyelv, az indonéz nyelv és a vietnámi nyelv. Néhány nyelvtanfolyamnak köszönhetően megismerhettem, olyan hallgatókat, akik ugyanúgy a koreai hullám hatására kezdtek érdeklődni a koreai kultúra iránt.

A nyelvtanulás egyik fontos kulcsa, nem más, mint a motiváció. A motiváció, ebben az esetben: a koreai filmek, zenék megértése, hiszen a nyelv megértésével, sokkal könnyebb dolga van a K-pop, K-dráma rajongóinak. Ugyanis vannak kulturális szavak és érzések, melyeket egy nyelvnél nem lehet, mindig szóról szóra lefordítani. Személy szerint alá tudom támasztani, miszerint a nyelv tanulása jobban segít megérteni a koreai kultúrát és a koreai embereket is. A legtöbb fiatal ma már a nem hagyományos tanulási módszereket is beváltja, mint például: Duolingo, Youtube. A Duolingo ma már a leghíresebb nyelvtanulási platform. Az applikáción a koreai nyelv kurzus 2017 óta elérhető, illetve a 2022-es adatok alapján a negyedik legtöbbet tanult kurzus, több mint, 10 millió felhasználóval. A felsoroltak alapján elmondhatjuk, hogy a koreai hullámból keletkezett rajongók száma, mai napig egy növekedési körön fut át, mely a jövőre nézve nem kívánkozik lecsökkenni. Bizonyítéknak vehetjük azt, miszerint egy embernek nagyon elkötelezettnek kell lennie, hogy egy nyelvet elsajátítson. Összességében a hallu rajongók számára fontos, a koreai nyelv tudása, a saját szórakoztatásuk növeléséhez. (Martintroll, 2021)

3 MAGYARORSZÁGON JELENLEVŐ KOREAI VÁLLALATOK

A Magyarországon jelenlevő külföldi közvetlen-tőke-befektetés (FDI) többsége ázsiai országokból származik. Az elmúlt időszakban az ázsiai FDI nemcsak, Magyarországon, hanem az Európai Unióban, illetve az egész világgazdaságban is jelentősen megnőtt. 1990-es években a beruházást nagymértékben a nyugati-európai és a fejlettebb országoktól kaptuk, azonban idővel számos ázsiai ország is becsatlakozott. A mai legfőbb ázsiai befektető partnereink közé tudjuk sorolni Japánt (Suzuki, Toyota, Panasonic...stb.), Kínát (Lenovo, Huawei, ZTE), Indiát (Apollo Tyres, Tata), Szingapúrt (Foxconn, Patec), Tajvant (Hon Hai) és nem utolsósorban Dél-Koreát, ezen belül számos befektetésekről számolhatunk be, mint például: Samsung, Hankook, Hyundai, SK Innovation...stb. Magyarországon jelenlevő ázsiai befektetők többsége az autó- és az elektronikai iparban található meg. A KOTRA és HIPA legfrissebb adatai alapján, Magyarországon 261 koreai cég működik, melyek összesen 20 ezer embert foglalkoztatnak. Ezzel szemben KSH adatai szerint 2018-ban csak 90 cég volt jelent, körülbelül 11 ezer fő munkavállalóval. Elmondhatjuk azt, hogy 2021 volt a dél-koreai és magyar kapcsolatok tovább erősödésének az éve, ugyanis a különböző megállapodásoknak és számos befektetésnek köszönhetően, elindultak olyan projektek, melyek tovább segítik a magyarországi gazdaság növelését.

3.1 Samsung

A csebolok vezető állományába tartozó Samsung, nemzetközileg elismert. A Samsung, leányvállalataival együtt, Dél-Korea GDP-ének a 20%-át, az ország exportjának egyötödét teszi ki. A vállalat Dél-Korea büszkesége, amely a mai napig jelentős gazdasági eredményeket ér el. A Samsung egyik legnagyobb leányvállalataihoz sorolhatjuk a Samsung Electronics-ot, amely 2022-es eredmények alapján a legnagyobb világmárkák rangsorában az ötödik helyen áll már három éve. A 2021-es statisztikák szerint csak a Samsung Electronics jövedelme 244,5 milliárd dollár volt, emellett összesen több, mint 266 ezer embert foglalkoztat a világon. (Statista, 2021)

A csebol nem hagyta ki Magyarországot, mikor elkezdte vállalatának kibővítését a világ számos pontján. A Samsung a mai napig az egyik legsikeresebben működő dél-koreai vállalatcsoportnak számít Magyarországon. A vállalat egyik leányvállalata, a Samsung Electronics Magyar Zrt., 1989-ben megnyitotta kapuit Jászfényszarun. A több milliós

befektetéseknek köszönhetően felépítették Európa akkori legnagyobb és legmodernebbnek nevezhető televíziógyárát. A gyár, a termelést 1990-ben kezdte meg, majd a következő három évben, főként az Európai Unióban piacra helyezte termékeit. Az 1990-es években a gyártóegység folyamatosan bővült, később 2007-ben a második üzemhelység átadása megtörtént. A bővítés mintegy 20 milliárd forint értékű beruházásnak volt köszönhető. A cég sikerét az üzemhelység további bővítésével ünnepelték meg, mely egy 25 millió dolláros beruházás révén alapult meg 2014-ben.

A gyár teljesítménye a mai napig lenyűgöző, évi mintegy 19 millió Plazma, LED, LCD televíziót gyártanak le, emellett a Serif-TV nevű modellt a világon csak Magyarországon gyártják le. A jászfényszarui gyár több, mint 2300 magyar polgárt foglalkoztat, valamint a 2021-es adatok alapján árbevétele 1200 milliárd forint. A 6.ábrán láthatjuk, hogy a két év közötti nettó árbevétel, egy növekedési folyamaton ment át.

6.ábra

A SAMSUNG ELECTRONICS MAGYAR ZRT. PÉNZÜGYI MUTATÓI milliárd forint

	2020	2021
Nettó árbevétel	998,004	1202,652
Üzemi eredmény	39,695	46,828
Saját tőke	470,21	511,868
Hosszú lejáratú kötelezettség	0	0
Adózott eredmény	38,165	41,658

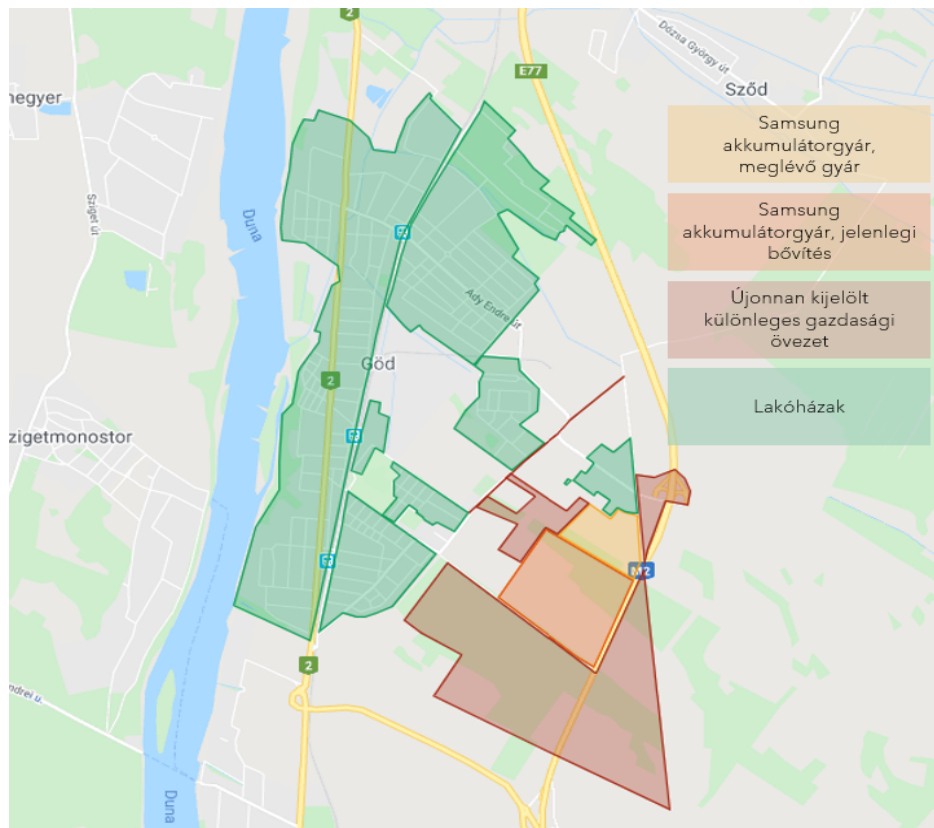
Forrás: IM

Forrás: Vg.hu

A Samsung SDI megalapította magyar leányvállalatát, a Samsung SDI Magyarország Zrt.-t, melynek a gyárát 2002-ben Gödön adták át. A cég árbevétele a 2021-es adatok alapján 759 milliárd forint. A gödi gyár az ország második legnagyobb Samsung gyára, amely eleinte nagyrészt a Jászfényszarun előállított televíziókhoz és monitorokhoz állítottak elő képcsöveket, plazmatévépaneleket, illetve mobiltelefon-kijelzőket 2014-ig. A gödi gyár

azonban 2014-ben kénytelen volt bezárni a csökkenő kereslet miatt, majd 2017-ben újra megnyitotta kapuit elektromosjármű-akkumulátorgyárként. 2017-ben Magyarország Közép-Európa egyik fő járműgyártója lett, így a gödi kinyitás kedvező volt az ország számára. A gyár bővülése a rákövetkező években el is kezdődött és ennek hatására 150 gödi tulajdonos földjét sajátították ki. A gyár bővítésével és működtetésével kapcsolatban számos problémák merültek fel.

7.ábra. Samung gödi gyár bővítése

Forrás: 24.hu, 2021

A gödi lakosok már 2019-ben sem néztek jó szemmel a gyár bővítését, ugyanis ez 25 hektárnyi erdő kiirtását jelentette. Majd ezt a negatív érzést tetézte, amikor is a kormány 2020-ban úgy döntött, hogy az egész ipari parkból gödi gyár lesz az első különleges gazdasági övezet. Ezzel a gyár jelenlegi területét akarták bővíteni a háromszorosára. A kormány egyszerűen a COVID-19 által sújtotta gazdaságát szerette volna növelni, hiszen a gazdasági övezet kiépítésével új munkahelyeket tudnak létrehozni, csökkentve a munkanélküliséget. Három beruházás összesen 763 milliárd forint, mely mellé még hozzájárult az állami pénz, összesen 150 milliárd forint. A projekt kivitele azzal járt, hogy elvették a gödi önkormányzattól az iparüzési adót. Emellett a gyár kibővítése folyamatos

zajjal és egyéb környezeti károkkal járt, mely tovább terheli a lakosok mindennapjait. További problémák közé tartozik a gyár jövőbeli napi víz fogyasztása, amely akár egy egész város vízfogyasztásával lehet majd egyenlő. Emellett a gödi gyárban az elmúlt évek során előfordult számos tűzeset, amely a munkásokat veszélyeztette, illetve a gyár használatbavételi engedélyek nélkül tárolt súlyosan szennyező egészségre káros anyagokat is. Ezeknek köszönhetően a cég több, mint 10 millió forintos büntetést kapott.

3.2 Hanon Systems

A Hanon Systems több mint 30 éve van a piacon, 1986-ban autóklima beszállítóként indult meg a cég. A vállalat az évek során folyamatos alkalmazkodásával technológiai innovatívként nőtte ki magát. Ma már a cég a világ második legnagyobb autóiipari klímatechnikai beszállítójának mondhatja magát. A 2021-es adatok alapján a cég elérte az 5,6 milliárd dollárt, emellett 53 gyárat működtet, összesen több, mint 21 ezer munkavállalót foglalkoztat. A Hanon Systems, leányvállalata a Hanon Systems Hungary Kft., 1990-ben alakult meg, majd kapuit Székesfehérvárban található üzemében nyitotta meg. A cég által az autóiipari alkatrészek gyártása Magyarországon már 1991-ben elkezdődött. Ma már a vállalat több, mint kétezer embert foglalkoztat, legfrissebb 2021-es árbevétele meghaladja a 64 milliárd forintot, valamint klímakompresszorokat, hőszivattyú szelepeket, hűtőközeget továbbító rendszerek, illetve a vízszepel- és pumpa gyártását folytatja. A cég sikereinek köszönhetően elindult a Magyarországon belüli terjedés, 2001-ben Rétságán alakult meg a második gyár, melyben a székesfehérvári gyár hasonló gyártásai mellett könnyűfém-öntéssel foglalkozik a vállalat. Az autóiipar növekvő igénye miatt a cég Pécsen is megnyitotta kapuit 2019-ben, az üzemben a hűtőközeget továbbító rendszerek gyártása kapott nagyobb figyelmet. Az anyavállalat 2018-ban újabb beruházást indított el, mintegy 36,7 milliárd forintértékben, mind a három telephelyen. A zöldmezős beruházás Pécsen, több mint, 450 új munkahelyet teremtett meg. A 2021-es dél-koreai beruházások újabb elindítása alól, a Hanon Systems sem maradt ki. Az anyavállalat 18 milliárd forintértékben ruházott be, melyhez a magyar kormány 4,6 milliárd forint értékű hozzájárulást nyújtott, ezzel a beruházással a vállalat, 40 új munkahelyet is megteremthet.

3.3 Hankook Tire

A Hankook Tire 1941-ben jött létre Szöulban, majd 1942-ben kezdett gumiabroncsokat gyártani. A kezdetekben csak évi 110 ezer abroncsot gyártottak le, azonban a 2021-es statisztikák alapján évi 120 millió kiváló minőségű, prémium gumiabroncsot képesek legyártani, személygépkocsik, SUV-ok, és könnyű tehergépkocsik számára. Ma már a cég a világ egyik legnagyobb gumigyártó vállalatának nevezhető. A vállalat 21 ezer munkavállalót foglalkoztat, illetve az anyaországon kívül gumiabroncsait Kínában, Japánban, USA-ban, Indonéziában, Németországban és Magyarországon gyártja le. Magyarországon belül, Rácalmáson kezdték el a gyártást 2007-ben, majd később 2012-ben egy 2,4 milliárd forintos beruházásnak köszönhetően, tovább bővítették az üzemet. Ezt követően 2021-es beruházás mintegy 12 milliárd forintérték volt, melynek célja az alapanyag-ellátás tovább javítása, illetve a biztonságának a növelése. A rácalmási gyár évi teljesítményével meghaladja a 19 millió gumiabroncs legyártását. A Hankook Tire Magyarország Kft. árbevétele 2021-ben 693 millió forint volt, valamint a cég jelenleg több mint, 3300 alkalmazottat foglalkoztat.

ÖSSZEFOGLALÁS:

A szakdolgozatomban nagyrészt a magyar-dél-koreai kapcsolatokra tértem ki, egészen a kialakulástól kezdve napjainkig. Úgy érzem, hogy egy nagyon érdekes témát választottam, amely személy szerint közel is áll hozzám, hiszen a koreai kultúra szépsége egy az egyben magával ragadott. Az első fejezetben rövid átfuttatásban ismertettem Dél-Korea történelmét, gazdasági fejlődését (a koreai csodát), illetve a kultúráját. A második fejezetben fontosnak tartottam bemutatni a diplomáciai kapcsolat létrejöttét Magyarország és Dél-Korea között, emellett a kereskedelmi beruházásokról sem feledkeztem el. A harmadik fejezetben röviden rátértem a dél-koreai cégekre hazánkban, olyan cégekre melyek további beruházásokon estek át, és remélhetőleg segítik Magyarország gazdaságának a növelését. A dolgozat során fontosnak tartottam a legfrissebb statisztikákat, illetve eseményeket ismertetni.

Az első hipotézisem, amelyet a szakdolgozatom vizsgál, miszerint Magyarország és Dél-Korea diplomáciai kapcsolat létrejöttében kulcsszerepet játszott az, hogy Magyarország részt vett az 1988-as szöuli olimpiai játékokon és elsőként jelentkezett be a keleti blokkból,

aminek a hatására a többi szocialista ország is részt vett az olimpián és ezáltal létrejött egy kezdeményezés Dél-Koreával való kapcsolat megteremtéséhez. A hipotézis vizsgálásához tisztában kell lennünk a történelmi előzményekkel, hiszen Magyarország mindkétszer vesztesként került ki a világháborúból, amelynek következménye, hogy az állam és a gazdaság is hátrányos helyzetbe került. A világháborúknak köszönhetően a politikai kapcsolatok többsége megszakadt, így új kapcsolatok létrehozására volt szükség. Magyarország és Dél-Korea diplomáciai kapcsolatának létrejötte elősegítette, hogy Dél-Korea, egy újonnan létrejött államként, további országokkal is kapcsolatot építsen. A nagyhatalmak se örültek az egymás elleni több éves feszültségnek, a béke érdekében valamit tenni kellett, hiszen az államok nem engedhettek meg maguknak egy újabb világháborút. Szükség volt egy világnagyságú eseményre való figyelem, a kapcsolat kiépítéséhez, valamint a békesség kezdeményezéséhez. Ez a világnagyságú esemény, nem más volt, mint az 1988-as szöuli olimpia.

Az olimpia tökéletes volt ahhoz, hogy mindenki tudtára adják, miszerint Magyarország hajlandó a kapcsolat megkezdéséhez Dél-Koreával. Érdeemes kitérni röviden arra is, hogy az előző két olimpia a két nagyhatalom közötti feszültséget tovább tetézte, azonban a szöuli olimpia többnyire csillapította a helyzeteket. Az olimpiai játékok fő célja, hogy egy jobb, békével teli világot teremtsen sporton keresztül. A nyugati és a keleti blokk közötti megbékélési stratégiai kezdeti lépését eredményesnek lehet tekinteni. Az olimpia látványos eleme a szöuli játékokon, nem más volt mint, a „béke, harmónia, haladás”. Dél-Korea az akkori, északi politikájával is a békét próbálta sugallani, mivel az ország nyitott volt Észak-Koreával való megállapodásra és kelet-európai országokkal való kapcsolat kialakítására. Dél-Korea, Magyarországot nézte ki, mint lehetséges jövőbeli diplomáciai partner, a két ország kezdeményezésére a kapcsolat megkezdése sikeres volt, hiszen a keleti blokk közül az első ország voltunk, amely nyilvánosságra hozta az olimpián való részvételt, ennek hatására a szocialista országok közül elsőként kötöttünk diplomáciai kapcsolatot Dél-Koreával. A részvétel jelzés eredményeképpen, a keleti blokk többi állama is részt vett az olimpián.

Hipotézisemet szeretném megerősíteni, mi szerint Magyarország és Dél-Korea közötti kapcsolat megkezdését a szöuli olimpián alapozta meg. Habár, a kezdeti lépések az olimpiai játékok előtt is megkezdődtek, mégis úgy vélem a játékokon való részvétel egy diplomáciai utat nyitott meg a többi országok felé is. Ugyanis, ha netalántán a Szovjetunió, valamint az egész keleti blokk ellenezte volna, a játékokon való részvételt, abban az esetben a kapcsolat kiépítése jelentősen elhúzódott volna.

A második hipotézis: a „koreai hullám”, a hallyu szerepének vizsgálata, melynek köszönhetően egyre több fiatal kezdett el érdeklődni a koreai kultúra iránt, valamint emiatt is kezdtek el legtöbben tanulni a koreai nyelvet. A hallyu hatása több millió embert magával ragadott. Maga a hallyu kedvező volt Dél-Koreának, a gazdaságra nézve, valamint fontos volt országimázsának a növeléséhez, hiszen a koreai kultúra iránt érdeklődők, hatalmas növelést hoznak az országba éves szinten. A koreai hullámnak köszönhetően, jelentősen megnőtt az országba utazó turisták létszáma is.

Elmondható, hogy a hullám, a koreai nyelv tanulásának a fő motivációja a fiatalok körében. Amikor egy új nyelv tanulásáról beszélünk, elengedhetetlen kapcsolati öv: a motiváció. Ez a tényező hatalmas segítség, hiszen a koreai TV-drámák és a K-pop világa a fiatalok számára megnyerőek és szórakoztatók, főleg, ha az ember érti is a nyelvet. Az köztudott tény a nyelvtanulásnál, hogy az adott idegennyelv elsajátítása egyszerűbb, a zenével, filmekkel. Ugyanúgy a koreai nyelvnél is, a filmek és a K-pop, javíthatja a beszéd, kiejtési és írási képességet is. Úgy vélem, hogy az évek során a koreai hullám szerepe jóval erősödött, azonban segítő eszköze volt a koronavírus is, hiszen a világjárvány arra kényszerítette az embereket, hogy több időt töltsenek karanténban, így kénytelenek voltak az interneten és a közösségi médiában jelen lenni. Habár a világjárvány negatív hatással volt az ország gazdaságára nézve, mégis kulcsfontosságú mérföldköveket jelentett a koreai hullám globalizációjában.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Eleanor Albert (2018): South Korea's Chaebol Challenge. Forrás: <https://www.cfr.org/background/south-koreas-chaebol-challenge> Letöltve: 2022.11.30.
2. Asiafundmanagers.com: K-Pop is making billions for South Korea. Forrás: <https://www.asiafundmanagers.com/gbr/kpop-and-economic-impact-on-south-korea/> Letöltve: 2022.11.30.
3. Peter Bondarenko (2021): Samsung. Forrás: <https://www.britannica.com/topic/Samsung-Electronics> Letöltve: 2022.11.30.
4. Céginformáció:
 - <https://www.ceginformacio.hu/cr9311211537>
 - <https://www.ceginformacio.hu/cr9310038271>
 - <https://www.ceginformacio.hu/cr9310002628>
 - <https://www.ceginformacio.hu/cr9310304815>Letöltve: 2022.11.30.
5. CFI.com (2022): Four Asian Tigers: Hong Kong, Taiwan, Singapore, and South Korea. Forrás: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/four-asian-tigers/> Letöltve: 2022.11.30.
6. Chung Young Job (2007): South Korea in the Fast Lane: Economic Development and Capital Formation Forrás: <https://academic.oup.com/book/8308/chapter-abstract/153946940?redirectedFrom=fulltext> Letöltve: 2022.11.30.
7. European Union: Az EU és Dél-Korea közötti szabadkereskedelmi megállapodás. Forrás: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/content/az-eu-es-del-korea-kozotti-szabadkereskedelmi-megallapodas> Letöltve: 2022.11.30.
8. Charles R. Frank, Kwang Suk Kim and Larry E (1975): Foreign Trade Regimes and Economic Development: South Korea. Forrás: <https://econpapers.repec.org/bookchap/nbrnberbk/fran75-1.htm> Letöltve: 2022.11.30.
9. Hankook Tire Magyarország: <https://www.hankooktire.com/hu/hu/home.html> Letöltve: 2022.11.30.
10. Hanon Systems Hungary: <https://hanonsystems.karrierportal.hu/vallalatunk> Letöltve: 2022.11.30.
11. HIPA: KOREA LETT HAZÁNK ELSŐ SZÁMÚ BEFEKTETŐJE 2021-BEN. Forrás: <https://hipa.hu/korea-lett-hazank-első-szamu-befektetoje-2021-ben> Letöltve: 2022.11.30
12. IMF.com: <https://www.imf.org/en/Countries/HUN> Letöltve: 2022.11.30.
13. Kim Keunsoo (2013): Chaebols and Their Effect on Economic Growth in South Korea Forrás: https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/91035/1/01_Kim%20Keunsoo.pdf Letöltve: 2022.11.30.

14. Kim Shin Haing (2007): Finance and Growth of the Korean Economy from 1960 to 2004.
Forrás: https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/1392/1/v20n4_377.pdf Letöltve:
2022.11.30.
15. KITA.org, http://kita.org/kStat/byCount_AllCount.do Letöltve: 2022.11.30.
16. Korea foundation: https://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_5720/contents.do
17. Kormany.hu: TÖBB KÉTOLDALÚ GAZDASÁGI ÉS OKTATÁSI MEGÁLLAPODÁST KÖTÖTT MAGYARORSZÁG ÉS DÉL-KOREA. Forrás:
<https://kormany.hu/hirek/szijjarto-peter-tobb-ketoldalugazdasagi-es-oktatasi-megallapodast-kotott-magyarorszag-es-del-korea> Letöltve: 2022.11.30.
18. Koh. B.C. (1993): The War's Impact on the Korean Peninsula Forrás:
https://www.jstor.org/stable/23612666?seq=3#metadata_info_tab_contents Letöltve:
2022.11.30.
19. KSH.hu: <https://www.ksh.hu/>
20. Magyarország Nagykövetsége Szöul: <https://szoul.mfa.gov.hu/> Letöltve: 2022.11.30.
21. Market Prospects (2021): South Korea's Future Economic Blueprint and Investment Strategy After Ten Years. Forrás: <https://www.market-prospects.com/articles/south-korea-blueprint-and-investment-strategy> Letöltve: 2022.11.30.
22. Martinroll (2021): Korean Wave (Hallyu) – The Rise of Korea’s Cultural Economy & Pop Culture. Forrás: <https://martinroll.com/resources/articles/asia/korean-wave-hallyu-the-rise-of-koreas-cultural-economy-pop-culture/> Letöltve: 2022.11.30.
23. OECD.com <https://oec.world/en/profile/country/kor> Letöltve: 2022.11.30
24. <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/kor/partner/hun> Letöltve: 2022.11.30.
25. Oriental Business Innovation Center: <https://www.obic-bbs.hu/> Letöltve: 2022.11.30.
26. Origo.hu: Orbán Viktor: Öt sikertörténet találkozott Budapesten. Forrás:
<https://www.origo.hu/itthon/20211104-orban-viktor-v4-delkorea-csucstalalkozo.html>
Letöltve: 2022.11.30.
27. David Song-Pehamberger (2022): The Chaebol of South Korea: The Conglomerates that Dominate the Korean Economy. Forrás: <https://www.foreignbrief.com/analysis/the-rulers-of-south-korea/> Letöltve: 2022.11.30.
28. Statista.com (2022): Samsung Electronics: global revenue 2005-2021. Forrás:
<https://www.statista.com/statistics/236607/global-revenue-of-samsung-electronics-since-2005/> Letöltve: 2022.11.30.
29. The Visegrad Group: <https://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements/joint-statement-on-the> Letöltve: 2022.11.30.
30. Tradineconomics.com <https://tradingeconomics.com/south-korea/exports>
<https://tradingeconomics.com/hungary/exports-by-category> Letöltve: 2022.11.30.
31. World Economic Forum: <https://www.weforum.org/> Letöltve: 2022.11.30.

32. VG.hu
33. Yoon L. (2022): Economic impact of the coronavirus (COVID-19) in South Korea - statistics & facts. Forrás: <https://www.statista.com/topics/9308/economic-impact-of-the-coronavirus-covid-19-in-south-korea/#topicOverview> Letöltve: 2022.11.30.
34. Young Ick Lew (2000): Brief history of Korea. Forrás: https://www.koreasociety.org/images/pdf/KoreanStudies/Monographs_GeneralReading/BRIEF%20HISTORY%20OF%20KOREA.pdf Letöltve: 2022.11.30.
35. 24.hu

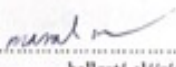
NYILATKOZAT

Alulírott MASUD VIKTÓRIA büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2022. év 12 hónap 10 nap
hallgató aláírása